

สภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้

สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งอยู่ทางใต้สุดของประเทศไทย จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสเป็นแผ่นดินผืนเดียวกัน มีภูเขาและแม่น้ำที่เกี่ยวข้องคลุ่มอยู่ ทั้งสามจังหวัด ที่ตั้งของสี่จังหวัดยกเว้นจังหวัดปัตตานีต่างมีเขตแดนติดต่อกับ ประเทศมาเลเซีย

ทั้งสี่จังหวัดมีพื้นที่รวมกันประมาณ 12,200 ตารางกิโลเมตร¹ ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปมีทั้งที่ราบ ภูเขา และเนินสูง พื้นที่ชายทะเลเป็นป่าชายเลนเต็มไปด้วยควยไม้เสมและไม้โกงกาง เทือกเขาที่สำคัญคือเทือกเขาสันกาลาคีรี ซึ่งทอดแนวยาวในสามจังหวัด ประกอบด้วยภูเขาหลายลูกซึ่งมีชื่อแตกต่างกัน บางแห่งเป็นพรมแดนระหว่างไทยกับมาเลเซีย ส่วนท้องที่ที่เป็นที่ราบมีอยู่ทั่วไประหว่างภูเขาคามลุ่มน้ำและชายฝั่งทะเล พรมแดนระหว่างสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้กับประเทศมาเลเซียมักเป็นภูเขาและที่ราบที่ปกคลุมด้วยป่าดงดิบ แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าสภาพภูมิประเทศบางท้องที่มีเครื่องกีดกันเป็นพรมแดนธรรมชาติ แต่มิได้เป็นอุปสรรคสำคัญที่จะขัดขวางมิให้ประชาชนระหว่างชาติทั้งสองไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน บางกรณีกลับสะดวกกว่าการติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทยเสียอีก

ฉะนั้นจึงเป็นผลให้ชนบทรอบนิยม และวัฒนธรรมจากดินแดนประเทศสหพันธ์มาเลเซียหลังไหลเข้ามาโดยสะดวก ไม่ว่าจะเป็นภาษา ศาสนา และอื่น ๆ อีกหลายอย่าง สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีความคล้ายคลึงกับประเทศมาเลเซียมาก

---

¹ กระทรวงกลาโหม, กรมยุทธการทหาร, การศึกษาพื้นที่สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โรงเรียนสงครามจิตวิทยา, 2519), หน้า 8.

กว่าไทย ทั้ง ๆ ที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เหล่านี้อยู่ในประเทศไทย จึงเป็นเรื่องไม่แปลกอะไรที่ประชาชนในจังหวัดที่มีชนบทรรมนิยม ประเพณี นับถือศาสนาอิสลาม และใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวันเช่นเดียวกับประชาชนในมาเลเซีย และมีความรู้ดีกว่าพวกเขาเป็นคนมลายู ความรู้นี้ฝังลึกมาแต่เคิมยากต่อการเปลี่ยนแปลง

ก. สภาพสังคม

แม้ว่าจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นดินแดนไทย แต่เนื่องจากมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย การสัญจรไปมาของประชาชนระหว่างชาติทั้งสอง การยู่ยงจากภายนอกของบุคคลบางกลุ่มที่ต้องการแสวงหาความเป็นใหญ่ ตลอดจนความคล้ายคลึงกันในเรื่องศาสนา ภาษา ธรรมเนียมประเพณี เหล่านี้ล้วนส่งผลให้สภาพสังคมของดินแดนแห่งนี้ห่างไกลจากสภาพสังคมของคนไทยส่วนใหญ่ ในขณะที่เดียวกันยังมีความใกล้ชิดกับสภาพสังคมของประเทศมาเลเซียมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาแต่ละจังหวัดแล้ว จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีสภาพสังคมและมีปัญหาที่คล้ายคลึงกันอยู่มาก ส่วนจังหวัดสตูล แม้เป็นจังหวัดที่อยู่ชายแดนเหมือนกัน แต่มีปัญหาน้อยกว่าสามจังหวัดดังกล่าวข้างตน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากชนชั้นทางสังคม และการศึกษาของชาวสตูลผิดแผกออกไปจากชาวจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส¹ ปกติแล้วโครงสร้างทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะคล้ายคลึงกับสังคมไทยโดยทั่วไป คือเป็นครอบครัวใหญ่

¹ สุวัจน์ บัวทอง, รายงานโครงการวิจัยชาวสารในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : คู่มือจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กรุงเทพมหานคร : สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2517), หน้า 50.

ประกอบด้วย สามัญชน ภูมิกิจ ภูมิกิจ และอาจมีญาติอยู่ร่วมกัน สามัญชน เป็นหัวหน้าครอบครัว ผู้อาวุโสในวัยเกษียณอายุสูงสุด บุคคลเหล่านี้ช่วยกัน ประกอบอาชีพและรักใคร่กลมเกลียวเกื้อกูลกันก็เหมือนคนไทยในภาคอื่น ๆ สำหรับ อาหารการกินก็คล้ายคลึงกับคนไทยภาคกลาง คือรับประทานข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก ข้อที่ไม่เหมือนกับคนไทยส่วนใหญ่คือมุสลิมไม่รับประทานเนื้อหมู เสือ และงูต่าง ๆ เนื่องจากขัดกับบทบัญญัติของศาสนาอิสลามที่ห้ามไว้

1. ศาสนา จากจำนวนประชากรทั้งสิ้นในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประมาณ 972,986 คน มีผู้นับถือศาสนาอิสลามถึง 710,906 คน ขณะที่ผู้นับถือศาสนาพุทธรวมขงจิวควยเพียง 257,099 คนเท่านั้น จะเห็นว่ามีผู้นับถือศาสนาอิสลามมากกว่าศาสนาพุทธรวมขงจิวควยประมาณ 3 เท่า ดังรายละเอียดตามตารางจำนวนประชากรในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามศาสนาข้างล่างนี้

ตารางที่ 2

จำนวนประชากรจำแนกตามศาสนาในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้

จังหวัด	ปัตตานี	ยะลา	นราธิวาส	สตูล	รวม
อิสลาม	255,349	119,916	254,529	81,067	710,906
พุทธ*	73,914	76,171	71,384	35,603	257,099
คริสต์	97	302	73	71	543
อื่น ๆ**	87	2,405	105	32	2,629
ไม่ทราบศาสนา	698	307	542	262	1,809
รวม	330,217	199,101	326,633	117,035	972,986

* ศาสนาพุทธรวมกับขงจิวควย

** อื่น ๆ รวมทั้งศาสนาฮินดูและผู้นับถือศาสนาอื่นที่ไม่ใช่ศาสนา

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, สามะโนประชากร
และเคหะ พ.ศ.2513 จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล (กรุงเทพมหานคร :
สำนักนายกรัฐมนตรี), หน้า 21, 22, 23 และ 19.

หากพิจารณาเป็นรายจังหวัด แล้วปรากฏว่าจังหวัดปัตตานีมีประชากร
นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 77.34 นับถือศาสนาพุทธรวมขงจิวร้อยละ 22.39
หรือมีผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณ 3.45 เท่า ของผู้นับถือศาสนาพุทธรวมขงจิว
ควย จังหวัดยะลามีผู้นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 60.23 นับถือศาสนาพุทธรวมขงจิว
ร้อยละ 38.25 หรือมีผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณเกือบ 2 เท่า ของผู้นับถือ
ศาสนาพุทธรวมขงจิว จังหวัดนราธิวาสมีประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ
77.93 นับถือศาสนาพุทธรวมขงจิวร้อยละ 21.85 หรือมีผู้นับถือศาสนาอิสลาม
ประมาณเกือบ 4 เท่าของผู้นับถือศาสนาพุทธรวมขงจิว และจังหวัดสตูลมี
ประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 69.26 นับถือศาสนาพุทธรวมขงจิวร้อยละ
30.42 หรือมีผู้นับถือศาสนาอิสลามมากกว่า 2 เท่า ของผู้นับถือศาสนาพุทธรวม
ขงจิว

ศาสนาอิสลามเกิดในประเทศซาอุดีอาระเบีย โดยมีพระนบีมุฮัมมัด
เป็นศาสดา พระองค์ประสูติที่เมืองเมกกะ เล่ากันว่าพระองค์ได้รับคำสั่งจาก
พระผู้เป็นเจ้า (พระอัลลาห์) ให้สอนศาสนา จึงได้สอนศาสนาที่เมืองเมกกะก่อน
ประมาณ พ.ศ.1165 แล้วได้แผ่ขยายเข้ามาในเอเชียอาคเนย์ระหว่าง พ.ศ.1893-
2045 ในช่วงเวลานี้ศาสนาอิสลามได้แพร่เข้ามาในคาบสมุทรมลายู โดยมีพ่อค้า
อาหรับชื่อเคอร์คัส เมย์ และสุไลมัน เป็นผู้นำมา นอกจากนั้นพวกอินเดียที่นับถือ
ศาสนาอิสลามที่มาติดต่อกับชายกับชาวพื้นเมืองก็เป็นอีกแรงหนึ่งที่ช่วยเผยแพรศาสนา
โดยแต่งงานกับชาวพื้นเมือง ในไมซาศาสนาอิสลามก็ตั้งหลักมั่นคงในแหลมมลายู
จนในที่สุดก็ได้แพร่ขยายเข้ามาสู่ดินแดนสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งที่กล่าวมาแล้วใน
บทที่ 2

ศาสนาอิสลามในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับอิทธิพลจากศาสนาฮินดูบ้าง
 ในบางเรื่อง เช่น ความเชื่อเรื่องภูติ ผี ปีศาจ และวิญญาณ (Spirit) ต่าง ๆ
 ก็นั้นจึงมีการรวมเอาความเชื่อดังกล่าวเข้ากับข้อบัญญัติทางศาสนาอย่างแยกกันไม่
 ออก โดยเชื่อว่าวิญญาณดังกล่าวมีอยู่มากมาย วิญญาณเหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม
 ของมนุษย์ให้ทำดีหรือทำบาปได้ วิญญาณดังกล่าวแบ่งออกเป็น 2 พวก คือ ฮันตู
 และจัน โดยทั่วไปแล้วทั้งฮันตูและจันไม่ประสงค์ร้ายต่อมวลมนุษย์ ปกติจะสิ่งสถิตย์
 อยู่ตามป่า ทุ่งดิน และทะเล อย่างไรก็ตามยังมีมุสลิมบางแห่งเชื่อว่า ฮันตู เป็นผู้คลใจ
 ให้คนทำบาป ส่วนจันคลใจให้คนทำบาปก็ได้ ทำดีก็ได้¹

มุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ กลัววิญญาณเหล่านี้มาก โดยเฉพาะ
 ที่สิ่งสถิตย์อยู่ในป่าที่เรียกว่า ฮันตู ฮูตัน เขาเชื่อว่าร้ายกาจมาก ส่วนที่สิ่งสถิตย์
 อยู่ในทะเลมีความสำคัญต่อการจับปลา ก็นั้นทุกปีชาวประมงจะเซ่นไหว้ให้จันทะเล
 ก่อนออกจับปลา นอกจากนี้ยังมีอีกหลายจ้าว (วิญญาณ) เช่น เพเลซิก โบโม
 และเคอราบัท เป็นต้น²

¹ Thomas M. Fraser Jr., Rusembilan : A Malay Fishing Village in Southern Thailand (New York : Cornell University Press, 1962), pp.168 - 169.

² Center for Research in Social System, Department of Army, Minority Groups in Thailand, pp.1032-1033.

เมื่อประชากรในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยอมรับศาสนาอิสลามแล้ว ก็
ได้ปรับความเชื่อในศาสนาอิสลามและหลักปฏิบัติให้เข้ากับประเพณีท้องถิ่นของตน
และในเวลาต่อมาการตีความหลักศาสนาก็ถูกทำให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น¹

หลักการปฏิบัติทางจริยธรรมของศาสนาอิสลามได้มีบัญญัติไว้ในคัมภีร์
อัล-กุรอาน ซึ่งเป็นหนังสือรวบรวมโองการที่พระอัลเลาะห์ประทานแก่พระนบีโมฮัมหมัด
เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เช่น ธรรมชาติและจักรวาล ตลอดจนชีวิตที่ถูกต้องให้
มนุษย์ดำเนินชีวิตตาม แต่ที่เป็นหลักให้มุสลิมยึดถือมี 2 ประการ คือ หลักความ
ศรัทธา (รูกนอิมาน) กับหลักปฏิบัติ (รูกนอิสลาม)

1.1 หลักความศรัทธา มุสลิมต้องมีความศรัทธาหรือเชื่อใน
6 ประการคือ

1.1.1 ศรัทธาต่อพระอัลเลาะห์ ในฐานะพระองค์ทรงสร้าง
สรรพสิ่งต่าง ๆ

1.1.2 ศรัทธาต่อนานบี โมฮัมหมัด ในฐานะศาสนทูตของ
อัลเลาะห์

1.1.3 ศรัทธาต่อมลาอิกะห์ ในฐานะผู้รับใช้ของอัลเลาะห์ให้
นำบทบัญญัติต่าง ๆ มามอบกับนานบี โมฮัมหมัด

1.1.4 ศรัทธาต่อคัมภีร์ของอัลเลาะห์ ในฐานะที่มุสลิมทุกคน
ต้องถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด การทำคัมภีร์บางครั้งไม่มี
ใครมองเห็นแต่อัลเลาะห์ทรงรู้เห็น และเป็นผู้สนอง
ผลกรรมนั้น ในวันสุดท้ายที่ทุกคนถูกบันดาลให้เกิดมา
เพื่อรับกรรมต่าง ๆ

¹ Ibid., p.1037.

1.1.5 ศรัทธาต่อวันปรภพ (อาทิตย์) ในฐานะวันสุดท้าย
ที่ทุกคนถกบนันกาลให้เกิดมาเพื่อรับกรรมต่าง ๆ

1.1.6 ศรัทธาว่า ตี-ชว อัดลาหฺทรงกำหนด ชอกำหนด
ตี-ชว ของอัดลาหฺตายตัว เช่น การคัมสุรา
มนษฺยอาจนิยมนว่าเป็นของตี แต่อัดลาหฺกำหนดว่า
ไมตีก็ตองยึดถือตามนี้ตลอดไป

1.2 หลักปฏิบัติ เป็นหลักที่บัญญัติอยู่ในคัมภีร์อัล-กุรอานที่ทุกคน
ตองปฏิบัติมี 5 ประการคือ

1.2.1 การปฏิญาณตน คือปฏิญาณตนต่ออัลลาหฺ ผู้ปฏิญาณ
กล่าวขอความ 2 ประโยคคือ

ก. ไม่มีพระเจ้าอื่นใดเว้นแต่อัลลาหฺ

ข. นาบิ โมฮัมหมัด คือศาสนทูตของอัลลาหฺ

1.2.2 การละหมาด หรือการทำซำบะหฺยง เป็นการแสดงความ
จงรักภักดีต่ออัลลาหฺนั่นเอง ก่อนละหมาดตองทำความสะอาดร่างกายตาม
บัญญัติศาสนาเสียก่อน เริ่มควยล้างมือ 2 ข้าง บวนปาก ล้างหน้า ล้างแขน
สองข้างถึงข้อศอกควยน้ำสะอาด เขามือลูบศีรษะและเซ็ดหู แลวล้างเท้า 2 ข้าง
ถึงตาตุ่ม การทำความสะอาดก้กล่าวนอกจากจะทำความสะอาดร่างกายแล้ว
ยังถือวาล้างบาปที่สัมผัสกับอวัยวะต่าง ๆ ก้กล่าวควย การซำระล้างอวัยวะนี้
เรียกว่า อาบนำละหมาด (อัล-วุตอ) เมื่ออาบนำละหมาดแล้วตองสวมเสื้อผ้า
ที่สะอาด ถ้าเป็นวันสำคัญทางศาสนาที่ตองไปทำละหมาดร่วมกับผู้อื่นตองซำระร่างกาย
ให้ทั่วทั้งตัว และแต่งกายให้สวยงามเป็นพิเศษ ในขณะที่ละหมาดอยู่จิตใจตองมีสมาธิ
ปกติหลักศาสนากำหนดให้ละหมาดวันละ 5 ครั้ง คือละหมาดเวลารุ่งหรือเชาตรู
เรียกว่า ซำบะหฺยงซุโบหฺ เวลาเที่ยงเรียกว่า ซำบะหฺยงโลโฮร เวลาบ่ายเรียกว่า
ซำบะหฺยงอาซาร์ เวลาเย็นเรียกว่า ซำบะหฺยงบักหฺริบ และเวลากลางคืน
เรียกว่า ซำบะหฺยงอิชา

นอกจากทำละหมาดประจำวันดังกล่าวแล้ว ยังมีหลักปฏิบัติที่ทุกบ่าว
วันศุกร์ ผู้ชายมุสลิมทุกคนที่มีคุณสมบัติตามนัยแห่งศาสนาต้องไปทำละหมาดที่มัสยิด
ส่วนผู้หญิงไม่บังคับ แต่จะไปร่วมด้วยก็ได้

1.2.3 การบริจาคนาน (ซากาต) เป็นข้อบัญญัติทางศาสนา แบ่ง
ออกเป็น 2 อย่าง คือ

ก. การบริจาคนานทั่วไป (ซากาต) ผู้มีรายได้สูงหรือมีผล
ผลิตจากการประกอบอาชีพสูง จะต้องบริจากรายได้และผลผลิตนั้น ๆ ในอัตรา
แตกต่างกัน ศาสนาบัญญัติให้บริจาคนานแก่คน 8 ประเภทคือ ¹

1. คนยากจน	2. คนชดสน
3. เจ้าหน้าที่รวบรวมซากาต	4. ผู้เขานับถือศาสนาอิสลามใหม่
5. ส่งเสริมการปลดปล่อยทาส	6. ผู้มีหนี้สินจนตัว
7. สาธารณประโยชน์	8. ผู้เดินทางที่หมดตัว ระหว่างทาง

ข. การบริจาคนานเนื่องจากการถือศีลอด (ซากาตฟิตเราะห์)
เมื่อสิ้นเดือนถือศีลอด (บาวซอ)แล้ว มุสลิมทุกคนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ที่มีเงินหรือข้าว
เหลือจากความต้องการของวันนั้นจะต้องบริจาคนาน เรียกว่า ซากาตฟิตเราะห์
นานประเภทนี้บริจาคมแก่คนยากจน

¹ สุวัจ บัวทอง, รายงานโครงการวิจัยชาวฮาดิสในจังหวัดชายแดนภาคใต้ :
คู่มือจังหวัดชายแดนภาคใต้, หน้า 131.

1.2.4 การถือศีลออกหรือการถือบวช เรียกตามภาษามาลายูว่า "ปัวซอ" วัตถุประสงค์ของการถือศีลออกคือ ใหญ่สลิมนำนี้ถึงความหิว ความกระหาย แล้วจะไ้เกิดความเห็นอกเห็นใจผู้ยากจนไม่มีกิน และจะไ้เกิดความโอบอ้อมอารีเผื่อแผ่กัน การถือศีลออกมีความสำคัญมากผู้ใดละเลยถือว่่าเป็นบาปและมีโทษมาก

การถือศีลออกปฏิบัติกันในเดือนรามาคอนหรือเดือนปัวซอ เป็นประจำทุกปี เป็นเวลา 1 เดือน ปกติทุกคนต้องถือศีลออก ยกเว้นให้กับบางคนที่มีเหตุสุดวิสัยจริง ๆ เท่านั้น เช่น เด็กเล็ก หรือผู้ป่วย แต่ผู้ป่วยจะตองถือศีลออกชกโชภายหลัง เมื่อครบกำหนดการถือศีลออกจะมีพิธีออกบวชเรียกว่า "วันรายาพิตรี" หรือ "อิติลพิตรี"

การถือศีลออกจะเริ่มปฏิบัติตั้งแต่เวลา 04.00 น. ไปจนถึงพระอาทิตย์ตกดินของวันนั้นในระหว่างเวลานี้ห้ามรับประทานอาหารทุกชนิด รวมทั้งน้ำ และน้ำลายก็กลืนไม่ไ้ และยังตองงดเว้นการปฏิบัติบางอย่าง เช่น การรวมประเวณี (ระหว่างการถือศีลออก) ผู้ถือศีลออกผิดพลากในเรื่องใดหรือปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติบางอย่าง เช่น พุกปด คำทอ หรือพุกเรื่องไร้สาระ จะทำให้การถือศีลออกนั้นเสียพิธีเฉพาะวันนั้น และจะตองถือศีลออกชกโชในโอกาสต่อไปโดยชกโชวันต่อวัน จะชกโชในคืนอื่นก็ไ้ หรืออาจจะถือศีลออกชกโชในคืนเซาวาล 1 ก็ไ้

¹ การถือศีลออกในเดือน เซาวาล เป็นการถือบวชพิเศษ มีกำหนด 6 วัน คั้งนั้นจึงเรียกว่า "บวชหก" หรือ "ปัวซออะน่า" ในเดือนนี้อนุญาตให้ทำการชกโช การถือบวชบกรองในเดือน รามาคอน สำหรับผู้ที่ถือบวชในเดือนรามาคอนครบถ้วนแล้ว ถ้าสามารถถือบวชในเดือนนี้ไ้อีก 6 วัน จะไ้บุญมาก

1.2.5 การไปทำฮัจยี ณ นครเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นที่ประสูติของนบี โมฮัมหมัด หลักศาสนาอิสลามบัญญัติว่า มุสลิมทั่วโลก ควรเดินทางไปทำพิธีฮัจยีที่นครเมกกะอย่างน้อย 1 ครั้ง ในชีวิต พิธีนี้เริ่มทำในวันที่ 9 เดือน ซลฮิจยะห์ของทุกปี ณทุ่งอะรอฟะห์ ซึ่งมีติดต่อกันไปถึงวันที่ 13 เดือนเดียวกัน ในวันที่ 10 คือวันรุ่งขึ้นจากวันเริ่มพิธีมุสลิมจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจะทำละหมาดรวมกันที่มัสยิด และมีการเฉลิมฉลองรับประทานอาหารร่วมกันเรียกวันนี้ว่า "รายาฮัจยี" หรือ "อิลลอัลฮา" ผู้ที่ไปประกอบพิธีที่เมกกะมาแล้วเรียกว่า "ฮัจยี" หรือ "หะยี" นำหน้าชื่อ ถือว่าเป็นบุคคลที่มีเกียรติ มีความรู้เรื่องศาสนา จึงได้รับยกย่องจากมุสลิมโดยทั่วไป

2. ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ปรากฏว่าขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมมีส่วนผูกพันกับข้อปฏิบัติทางศาสนาอิสลามอย่างใกล้ชิด เพราะหลักปฏิบัติทางศาสนาได้กำหนดข้อปฏิบัติไว้เกือบทุกแง่มุม จนสามารถกล่าวได้ว่า ขอบัญญัติทางศาสนาอิสลามเป็นธรรมนูญแห่งชีวิต (Code of life) ที่มุสลิมต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด

ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมในสี่จังหวัด ชายแดนภาคใต้มีลักษณะคล้ายคลึงกับของประเทศมาเลเซียมากที่สุดเพราะนับถือศาสนาอิสลามเหมือนกัน รวมทั้งมีภาษาเดียวกัน อาณาเขตติดต่อกันและมีความเกี่ยวพันทางประวัติศาสตร์รวมกันมาเป็นเวลานานด้วยแล้ว ยิ่งทำให้มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น ตัวอย่างขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่สำคัญของชาวไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้พอเป็นสังเขปดังนี้

2.1 เรื่องคัมภีร์อัล-กุรอาน มุสลิมทุกคนจะต้องให้ความเคารพและต้องเรียนรู้ มิฉะนั้นจะเป็นบาป และยังถือว่าคัมภีร์อัล-กุรอาน เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คนต่างศาสนาจับต้องไม่ได้ แม้มุสลิมเองต้องทำความสะอาดร่างกายตามบทบัญญัติ

ของศาสนาก่อนจึงจับต้องได้¹

2.2 การเขียนรูหนึ่งสี่ยาวี อักษรยาวีมี 2 อย่างคือ อักษรยาวี (Jawi) ซึ่งเป็นอักษรอาหรับแปลงให้เหมาะสมกับภาษามลายูและอักษรรูมี (Rumi) เป็นอักษรโรมันที่เขียนเลียนสำเนียงภาษามลายู มุสลิมทางขวนชวาบเรียนอักษรยาวีเพื่อให้อ่านตำราศาสนาเข้าใจ

2.3 หญิงกับชาย บทบัญญัติทางศาสนาห้ามหญิงที่ไม่ใช่ญาติสนิทหรือสามีภรรยาอยู่กันตามลำพัง เด็กหญิงตั้งแต่อายุ 9 ปีขึ้นไปต้องอยู่ในความระมัดระวังของผู้ปกครอง ถ้าจะออกนอกบ้านต้องปกคลุมร่างกายอย่างมิดชิด มิฉะนั้นจะเป็นบาป²

2.4 วันตรุษอีดิลฟิตรี และอีดิลอัคฮา วันตรุษอีดิลฟิตรีคือวันออกบวชจะตรงกับวันที่ 1 ของเดือนเซาวาล (เดือนที่ 10 ของปฏิทินศาสนาอิสลาม) ในวันนี้มุสลิมต้องไปร่วมกันละหมาดที่มัสยิดในท้องถิ่นของตน ส่วนวันตรุษอีดิลอัคฮาหรือรายาฮัจยี ตรงกับวันที่ 10 ของเดือนซุลฮิจยะห์ (เดือน 12 ตามปฏิทินของศาสนาอิสลาม) และตรงกับวันประกอบพิธีฮัจยี ณ นครเมกกะ วันนี้ทำพิธีกรรมทางศาสนาเหมือนวันอีดิลฟิตรี แต่เพิ่มการทำ"กูรบาน" คือพิธีเชือดสัตว์ เช่น แพะ แกะ วัว หรือควายควย

2.5 การสวมรองเท้าเข้าสู่หะร่าหรือมัสยิด มุสลิมไม่สวมรองเท้าเข้าไปในสุเหร่าหรือมัสยิด เช่นเดียวกับไทยพุทธที่ไม่สวมรองเท้าเข้าโบสถ์

¹ อภัย จันทรวิมล, ปัญหาเกี่ยวกับสี่จังหวัดภาคใต้, หน้า 28-29.

² เรื่องเดียวกัน.

2.6 การแสดงความเคารพด้วยการกราบไหว้ ศาสนาอิสลาม
 ใ้บัญญัติให้ท่าละหมาดกับพระอัลลาห์องค์เดียวเท่านั้นซึ่งเป็นการเคารพต่ออัลลาห์
 ท่าได้ 2 อย่าง คือ รุกูอ์ ใ้แก่การโค้งกายส่วนบนลงท่ามุมกับส่วนล่างประมาณ
 90 องศา และท่าความเคารพโดยการกราบไหว้ เรียกว่า สุญูด ใ้แก่การ
 กราบลงกับพื้นแบบสลับคางศีรษะ โดยให้อวัยวะ 7 ส่วน มีหน้าผาก ฝ่ามือ
 2 ข้าง เข่า 2 ข้าง และปลายเท้า 2 ข้าง และลงกับพื้น ส่วนการไหว้หรือ
 การทำอาการอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้ว มุสลิมจะทำกับบุคคลอื่นได้ แต่ก็ยังมี
 มุสลิมบางคนเข้าใจผิดอยู่ว่าการไหว้โดยประนมมือเป็นการไหว้พระภิกษุ ดังนั้น
 มุสลิมบางคนจึงไม่ยอมทำ

2.7 การห้ามบริโภคน้ำและแกะคองเนื้อหมู มีบัญญัติในศาสนา
 อิสลามข้อหนึ่งว่า ในยามปกติแล้วห้ามมุสลิมบริโภคน้ำ เลือด สัตว์ตายเอง และ
 สัตว์ที่ฆ่าโดยผู้ที่ไม่ใช่มุสลิม แต่ถาเกิดความคับขันอย่างยิงยวดแล้ว อนุญาตให้
 บริโภคน้ำสิ่งเหล่านี้ได้

2.8 การเสพและแกะคองสุรา บทบัญญัติทางศาสนาอิสลาม
 ห้ามมุสลิมเสพสุราหรือของเหลวกลั่นอย่างอื่นที่มีลักษณะคล้ายสุรา รวมทั้งห้ามการ
 แกะคองควย หรือซื้อขายถือว่าเป็นบาปอย่างร้ายแรง ¹

2.9 การเข้าสู่หนัก คำว่า "สู่หนัก" เข้าใจว่าเพี้ยนมาจาก
 คำว่า "ซุนนะห์" ของภาษาอาหรับ ความเคิมหมายถึงศาสนกิจที่ส่งเสริมให้กระทำ
 ไทยมุสลิมนำมาใช้ในความหมายเฉพาะว่าพิธีกรรมขลิบหนับปลายอวัยวะสืบพันธุ์ของ

¹ สติชัย แสงศรี, ปัญหาและอุปสรรคในการปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ :
 บทศึกษาเฉพาะชาวไทยอิสลาม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์, 2513), หน้า 45.

ผู้ชาย การเข้าสู่นักเป็นศาสนิกที่ส่งเสริมให้กระทำมิได้บังคับ แต่ปัจจุบันมีคน
 เข้าใจผิดความสละสลิมที่แท้จริงของเข้าสู่นัก ปฏิบัติการเข้าสู่นักนิยมทำกันระหว่างอายุ
 2-19 ปี (แต่ทำได้ทุกอายุ) ซึ่งมีการทำพิธีกรรมกันในตอนเย็น ผู้เข้าสู่นักได้
 แต่งกายโอ้อาตามแบบคนมาลาญ คือ นุ่งกางเกงขายาว แลว นุ่งโสร่งทับแคเข้า
 สวมเสื้อแขนยาวมีผ้าโพกศีรษะเรียกว่า สตาแง พอวันรุ่งขึ้นเป็นวันตัดหนึ่งปลาย
 อวัยวะสืบพันธุ์ เจ้าภาพจะแห่ ผู้เข้าสู่นักเพื่อประกาศอิทธาโดยทั่วกัน แล้ว
 อามนำชำระร่างกาย โคนศีรษะ เปลี่ยนเครื่องแต่งกายในชุดนุ่งขาวห่มขาว
 และแห่ไปยังบ้านที่ทำพิธีมีหมอดูทำพิธีเรียกว่า "โตะบูเต็ง" เมื่อตัดหนึ่งห่มปลาย
 อวัยวะสืบพันธุ์แล้วก็เสร็จพิธี

2.10 การแต่งงาน (นิกะห์) พิธีการแต่งงานของมุสลิมต้อง
 เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของศาสนา แต่รายละเอียดปลีกย่อย เช่น ชันหมาก การ
 เลี้ยงเป็นไปตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่น มุสลิมที่ได้รับการศึกษามากแต่งงาน
 ตั้งแต่อายุยังน้อย คือผู้หญิงอายุ 13-14 ปี ก็แต่งงานได้แล้ว ผู้ชายจะแต่งงาน
 อายุ 17-19 ปี ผู้ที่ได้รับการศึกษามากรอให้เรียนจบเสียก่อน

เมื่อผู้ชายชอบพอยุึ่งคนใดก็จัดผู้ใหญ่ให้ไปสุขอ หากตกลงกันจะนัดวัน
 แต่งงาน พิธีแต่งงานมักนิยมทำกันเวลากลางคืน ตั้งแต่เวลา 19.00-22.00 น.
 พอถึงเวลาดำหนดตัวเจ้าบ่าว บิดามารดาของฝ่ายหญิงพร้อมทั้งอิหม่ามและพยานอีก
 2 คน จะนั่งอยู่พร้อมหน้าเพื่อฟังคำรับแต่งงานจากฝ่ายหญิง เมื่อฝ่ายหญิงรับแล้ว
 อิหม่ามจะพาเจ้าบ่าวไปนั่งคุยกับเจ้าสาว อิหม่ามจะอวยพรให้คู่บ่าวสาว ผู้อาวุโส
 จะให้ออวาทและอวยพร อาจมีการทำขวัญคู่บ่าว-สาวด้วยเป็นอันเสร็จพิธี มี
 ประเพณีอยู่ว่าถ้าเจ้าสาวเป็นหญิงโสดมาก่อน เจ้าบ่าวจะต้องอยู่ประจำบ้านเจ้าสาว
 อย่างน้อย 3 วัน เมื่อครบกำหนดญาติฝ่ายหญิงจะพาเจ้าสาวไปส่งถึงบ้านเจ้าบ่าว
 ถ้าเจ้าสาวเป็นหญิงหม้าย เสร็จพิธีแล้วเจ้าบาวนำกลับบ้านของตนในคืนนั้นได้

ตามบัญญัติของคัมภีร์อัล-กุรอาน อนุญาตให้ชายมีภรรยาได้พร้อม ๆ กัน 4
 คน และรัฐบาลไทยได้อนุญาตให้ตามหลักนี้ด้วย แต่คัมภีร์ อัล-กุรอาน ได้บัญญัติไว้

ต่อไปว่า สามีนี่จะมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนต้องปฏิบัติต่อภรรยาได้โดยเท่าเทียมกัน หากไม่สามารถทำได้ก็ให้มีได้เพียงคนเดียว หรือถ้าสามีไม่มีประสิทธิภาพก็ไม่ควรมีเลยสักคนเดียว

2.11 การหย่าร้าง หากสามีภรรยาประสงค์จะหย่าร้างกัน ทำได้ง่ายเพียงแต่สามีเป็นผู้กล่าวถ้อยคำหย่าว่า "ฉันหย่าเธอ" ที่ถือว่าขาดการเป็นสามีภรรยาทันที ถ้ากล่าวหนึ่งครั้งหรือสองครั้งสามีภรรยาผู้นั้นมีสิทธิ์คืนดีกันได้อีก ระยะเวลาตั้งแต่กล่าวคำหย่าถึงการคืนดีกันเรียกว่า "ระยะคอย" (อิดะห์) แต่ถากล่าวถึงครั้งที่สามแล้วถือว่าขาดจากการเป็นสามีภรรยาทันทีโดยเด็ดขาดจะคืนดีกันเองอีกไม่ได้ นอกจากจะแต่งงานกันใหม่ และถ้าแต่งงานกันแล้วหย่ากันอีก 3 ครั้ง จะคืนดีหรือแต่งงานกันใหม่เป็นครั้งที่ 4 ไม่ได้ นอกจากภรรยาจะมีสามีอื่นคนเสียระยะหนึ่ง การหย่าร้างที่กล่าวมานี้เป็นการถูกต้องตามหลักศาสนา แต่ขาดหลักฐานทางกฎหมาย ดังนั้นเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย สามีภรรยาต้องไปหาอิหม่ามหรือคาคีตะยูคิธรรมขอทำหนังสือหย่าเป็นหลักฐาน จึงถือว่าสมบูรณ์ตามกฎหมายด้วย

2.12 พิธีจัดการศพ มุสลิมถือว่าจะต้องฝังผู้ตายโดยเร็วที่สุด ห้ามเก็บไว้นานเกิน 24 ชั่วโมง เว้นแต่มีอุปสรรคจากฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องกับศพนั้น โดยจัดการตามหลักศาสนา ดังนี้

การอาบน้ำศพ คล้ายกับการอาบน้ำศพของไทยพุทธในชนบทโดยทั่วไป เพื่อชำระร่างกายให้สะอาดเป็นครั้งสุดท้ายก่อนไปสวรรค์ แต่ศพนุสลิมเพศใดเพศนั้นเป็นผู้อาบน้ำ อาบเสีจระรดควายน้ำพิมเสน น้ำใบพุทรา น้ำไม่หอม ฯลฯ แล้วปิดทวารควยสำลีโรยควยเครื่องหอม เช่น การะบูนผง หรือไม้จันทน์ผง

การห่อศพ ต้องห่อควยผาขาว อาจห่อชั้นเดียวหรือ 3 ชั้น หรือ 5 ชั้น ตามแต่ฐานะของบุคคล แล้วจึงวางบนแคร่ไม้คนหาม 4 คน ไปยังป่าช้า

การละหมาดให้ศพ ก่อนฝังศพมีการละหมาดให้กับผู้ตาย

การฝัง จะฝังให้นอนตะแคงขวา หันหน้าไปทางเมืองเมกกะ เป็นอันเสร็จพิธี เจ้าภาพอาจทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ตาย เมื่อครบ 7 วัน 40 วัน หรือ 100 วัน สุกแล้วแต่ประเพณีท้องถิ่นและฐานะของผู้ตาย

2.13 การแต่งกาย มุสลิมแต่งกายตามหลักเกณฑ์ที่ศาสนากำหนด คือ ปกปิดอวัยวะต่าง ๆ ไม่ให้คนอื่นเห็น แต่มาในระยะหลังประเพณีนี้เปลี่ยนแปลงไปบ้างตามกาลสมัย โดยทั่วไปมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้นิยมแต่งกายดังนี้

ชาย นิยมนุ่งโสร่งปาติ๊ก สวมเสื้อแขนยาว สวมหมวกหรือผ้าโพกศีรษะ ถ้าเป็นงานที่มีเกียรติจะสวมกางเกงขาวนุ่งโสร่งทับไว้ครึ่งตัว การสวมหมวกหรือผ้าโพกศีรษะเป็นประเพณีของมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้อันยาวนานแล้ว และจะไม่ถอดเมื่อเข้าไปในสถานที่ต่าง ๆ

หญิง นิยมนุ่งผ้าถุงยาวถึงข้อเท้า นิยมนุ่งผ้าปาเต๊ะ เมื่อออกนอกบ้านจะมีผ้าคลุมศีรษะ ปัจจุบันสตรีจำนวนมากได้เลิกคลุมศีรษะแต่มาคลุมไหล่แทน สวมเสื้อแขนยาวถึงข้อมือ แต่อย่างไรก็ตามประเพณีการแต่งกายได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในเมืองได้เปลี่ยนไปตามสมัยนิยมได้เร็วกว่าผู้ที่อยู่ในชนบท

2.14 การกินเหนียวหรือมาแกปูโละ เป็นการจัดงานชนิดหนึ่งขึ้นแล้วมีการช่วยเหลือเจ้าภาพโดยการช่วยเป็นเงิน อาจเป็นงานโกนจุก งานเข้าสุหนัต รวมถึงงานแต่งงานหรืองานอย่างอื่น แขกที่มาจะช่วยเงินเจ้าภาพแล้วมีการเลี้ยงอาหาร ปกติเจ้าภาพจะเชิญแขกไม่เลือกกว่าไทยพุทธหรือไทยมุสลิม (แต่บางครั้งคำว่ามาแกปูโละมักนิยมเรียกพิธีแต่งงานไปโดยปริยาย)

3. ภาษา ภาษาที่ใช้พูดกันในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่ใช้ภาษา

มาลาญทองถิ่น¹ ปรากฏว่ามุสลิมในสามจังหวัดคือจังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาสพูดภาษามาลาญทองถิ่นในชีวิตประจำวันประมาณร้อยละ 70 - 80² เพราะประชาชนในท้องที่ดังกล่าวมีการติดต่อสื่อสารกับคนในรัฐต่าง ๆ ของ มาเลเซียมากกว่าประชาชนในจังหวัดสตูล³ จึงมีผลให้วัฒนธรรมทางภาษา และขนบธรรมเนียมของมาเลเซียหลงเข้ามาสู่ 3 จังหวัดได้มากกว่า ส่วนจังหวัด สตูลอยู่ในแคว้นลอมที่ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ประชาชนมากกว่าร้อยละ 90 ของจังหวัดจึงพูดภาษาไทยได้⁴

---

¹ ภาษามาลาญทองถิ่นที่ใช้พูดกันในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส แตกต่างไปจากภาษามาลาญมาตรฐานที่พูดกันในมาเลเซีย หรือที่เรียกว่า บาฮาซามาลาญ แต่ประชาชนทั้งสองด้านของพรมแดนสามารถสื่อสารกันได้ก็ ส่วนจังหวัดสตูลใช้ภาษามาลาญทองถิ่นที่เหมือนกับรัฐ:

² Astri Suhrke, "The Thai Muslims : Some Aspects of Minority Integration", Pacific Affairs XLIII(No.4, 1970):553., สมาน รังสีโยกฤษณ์, การเข้าถึงประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (วิทยานิพนธ์ ชั้นปริญญาโท คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2510), หน้า 36., นันทวรรณ ภูสว่าง, ปัญหาชาวไทยมุสลิมในสี่จังหวัดภาคใต้ (พระนคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2521), หน้า 55.

³ ขจักษ์ บุษปะพันธ์, ไทยมุสลิม, หน้า 162.

⁴ สุวัจน์ บัวทอง, รายงานโครงการวิจัยชาวสารในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : คู่มือสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้, หน้า 53.

ภาษามาลายูเป็นแขนงหนึ่งของภาษามาลาโยโปลินีเซียนซึ่งภาษามาลาโยโปลินีเซียนนี้รวมอยู่ในกลุ่มภาษาออสโตรเอเชียติก ซึ่งมีภาษาต่าง ๆ เช่น ภาษามุนดา (อินเดียน) ภาษาเขมร ภาษาเขม็ง...¹ ภาษามาลายูเป็นภาษาคำโดดเช่นเดียวกับภาษาไทย ภายหลังได้รับอิทธิพลจากภาษาสันสกฤต และภาษาอาหรับเข้ามาปะปนอยู่เป็นส่วนใหญ่ ส่วนภาษาอื่นที่ปะปนอยู่บ้าง เช่น ภาษาทมิฬ จีน โปรตุเกส ดัชต์ และอังกฤษ ปัจจุบันภาษามาลายูได้ถูกแบ่งออกเป็นภาษามาลายูท้องถิ่นหลายส่วน ดังที่ใช้พูดกันในจังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส เรียกว่า "ภาษามาลายูท้องถิ่นปัตตานี" ซึ่งเป็นภาษาเดียวกับภาษามาลายูที่พูดกันในรัฐกลันตัน²

ปัญหาเกี่ยวกับภาษาของ 3 จังหวัดดังกล่าว มีความคล้ายคลึงกันคือ มุสลิมส่วนใหญ่พูดภาษาไทยไม่ได้หรือพูดได้บ้างแต่ไม่นิยมพูด การศึกษาภาษาก็อยู่ในขั้นต่ำ ส่วนมากจะอุทิศเวลาให้กับการศึกษาศาสนาโดยใช้ภาษามาลายูเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อต้องการติดต่อกับทางราชการจึงต้องจัดให้มีล่ามแปล พอจะสรุปสาเหตุที่ไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดพูดภาษาไทยไม่ได้และไม่นิยมพูดเนื่องจากประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1

Richard Winstedt, The Malay : A Cultural History

(London : Routledge & Kegan Paul Ltd., 1967), pp.16-17.

2

Thomas M. Fraser Jr., Rusembilan : A Malay fishingVillage in Southern Thailand, p.16.

1. ประชาชนใช้ภาษามาลายูเป็นชนส่วนใหญ่ ผู้ที่พูดภาษาไทยได้เพียงกลุ่มน้อยจึงถูกอิทธิพลของกลุ่มใหญ่ครอบคลุม ซึ่งใช้ภาษามาลายูมาเป็นเวลานาน

2. มุสลิมบางคนเข้าใจผิดว่าศาสนาอิสลามห้ามพูดภาษาไทย ถ้าพูดไทยจะเป็นบาป

3. การบังคับเด็กเข้าเรียน ยังไม่ได้บังคับอย่างจริงจัง เพราะเกรงจะเกิดผลกระทบกระเทือนทางการเมือง การจัดการศึกษายังไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร ระยะเวลาเรียนและฝึกพูดภาษาไทยในโรงเรียนมีน้อย คือเพียง 4 ปี เมื่อจบออกไปอยู่บ้านไม่มีโอกาสพูดไทยไม่นานจึงลืมหมด

4. การคมนาคมไม่ดี ทำให้การถ่ายเทของวัฒนธรรมคำภาษาจึงมีน้อยมุสลิมจึงไม่เห็นความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์นอกท้องถิ่นและความก้าวหน้าของโลกภายนอก จึงพูดภาษามาลายูที่ตนใช้อยู่เป็นประจำ

5. เกิดจากความอายและความกลัว ผู้ที่พูดและฟังภาษาไทยรู้เรื่องจึงไม่ยอมพูดเพราะกลัวผิด และกลัวว่าเพื่อนมุสลิมด้วยกันหาว่าจะเปลี่ยนศาสนา

6. ขาดสิ่งจูงใจให้อยากพูดภาษาไทย รวมทั้งด้านการบินเหิง และสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ยังไม่เพียงพอ มุสลิมนิยมรับฟังจากมาเลเซีย

7. ถูกขูแหยจากบุคคลอื่นที่ตั้งใจจะให้เกิดความแตกแยกและชาตินิยมกลัวว่าภาษาไทยจะกลืนชาติให้เป็นคนไทย จึงไม่ยอมพูดภาษาไทย

การที่มุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีภาษาพูดที่แตกต่างไปจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ทำให้มุสลิมสำคัญผิดว่าตนเองมีคนไทย ยิ่งภาษามาลายูท้องถิ่นที่ใช้พูดกันในบริเวณนี้ไม่มีคำแปลความหมายเฉพาะของคำ "สัญชาติ" แต่ใช้คำว่า "บาซอ" ซึ่งแปลไ้ทั้ง "สัญชาติ" และ "ภาษา" ดังนั้นเมื่อคนพูดภาษามาลายู จึงใช้คำว่า "บาซอมาลายู" จึงได้โดยปริยายว่า "สัญชาติมลายู" ดังนั้นจึงทำให้มุสลิมเห็นว่าบุตรหลานของตนต้องเรียนภาษามาลายูและภาษาอาหรับ ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้นำทางศาสนาและการเมืองบางกลุ่มถือโอกาสในเรื่องภาษาเป็นข้ออ้าง

ทำการปลูกป่านให้มุสลิมเกลียดชังภาษาไทย โดยกล่าวหาว่าเป็นภาษาของชาวพุทธ มุสลิมต้องพูดภาษามาลายูเท่านั้น¹

จากที่กล่าวมาอย่างสังเขปข้างบนนี้ จะเห็นว่าสภาพสังคมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกันไปจากสังคมของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอย่างเห็นได้ชัด โดยมีความเชื่อในศาสนาอิสลามเป็นเครื่องกำหนดซึ่งมีลักษณะไม่อ่อนตัว และมีความเข้มงวดเชิงกฎหมายที่มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติ อาจกล่าวได้ว่าศาสนาอิสลามได้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้กับมุสลิมตั้งแต่เกิดจนตาย

ข. สภาพเศรษฐกิจ

สภาพภูมิอากาศมีอิทธิพลต่อการกำหนดกิจกรรมทางอาชีพอย่างมาก โดยเหตุที่สี่จังหวัดมีภูมิอากาศแบบร้อนชื้นภายใต้อิทธิพลของลมมรสุม มีฝนตกชุกเกือบตลอดปี ประชากรส่วนใหญ่จึงมีอาชีพทางการเกษตร โดยการทำสวนยางพาราเป็นหลัก รองลงไปได้แก่การทำนา ทำสวนผลไม้ และสวนมะพร้าว นอกจากนี้ยังมีการทำเหมืองแร่และการประมง การถือครองที่ดินเป็นแปลงเล็กแปลงน้อย ทำให้มีรายได้พอใช้ไปวันหนึ่ง ๆ ขาดการออมทรัพย์และการลงทุน

1. การเกษตรกรรม

1.1 การทำสวนยางพารา ประชาชนในจังหวัดยะลา นราธิวาส และสตูล มีอาชีพการทำสวนยางพาราเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนจังหวัดปัตตานีการทำสวนยางพารามาเป็นอันดับสองรองจากทำนา จะเห็นว่าประชากรส่วนใหญ่ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อิงชีวิตไว้กับการทำสวนยางพารา ฐานะทางเศรษฐกิจจึงขึ้นอยู่กับ

¹ ประกิจ ประจนปัจจนึก, "การปรับปรุงและส่งเสริมปอเนาะให้เป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม," หน้า 36.

กับราคายางเป็นสำคัญ

ในปี พ.ศ. 2504 รัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ขึ้นโดยจัดสรรเงินจำนวนหนึ่งมาอุดหนุนเจ้าของสวนยางให้ตัดต้นยางเก่าทิ้ง แล้วปลูกลยางพันธุ์ดีแทน คาดว่าถ้าทำตามโครงการนี้จะทำให้กสิกรสวนยางมีรายได้เพิ่มขึ้นกว่าเดิมอย่างน้อย 14 เท่า¹ แต่ปรากฏว่าโครงการนี้ประสบปัญหาหลายอย่าง เช่น ปัญหาการถือครองที่ดิน ซึ่งเจ้าของสวนยางถือครองที่ดินแปลงเล็ก ๆ ด้ารับทุนต้องตัดยางเดิมทิ้ง กว่ายางใหม่จะโตต้องขาดรายได้หลายปี เจ้าของสวนจึงไม่สามารถทำตามคำแนะนำของรัฐบาลได้ นอกจากนั้นเจ้าของสวนยางจำนวนไม่น้อยไม่มีโฉนดที่ดิน และไม่ไคร้งวัดออกหนังสือแสดงการใช้ประโยชน์จากที่ดิน จึงไม่ทราบขนาดที่แน่นอน บางคนกลัวว่าจะต้องขายให้กับรัฐบาล และถ้าเปิดเผยให้รัฐบาลทราบอาจมีปัญหาดัง²

1.2 การทำนา เป็นอาชีพรองจากการทำสวนยาง ยกเว้นจังหวัดปัตตานี แต่การทำนาก็ประสบปัญหามากมายเช่นเดียวกัน คือ ที่ราบสำหรับการทำนามีน้อย มีจังหวัดปัตตานีจังหวัดเดียวเท่านั้นที่มีพื้นที่ทำนามากกว่าจังหวัดอื่น คือพื้นที่ทำนาปัตตานีมีร้อยละ 27.42 ยะลามีร้อยละ 2.65 นราธิวาสมีร้อยละ 5.05 และจังหวัดสตูลมีร้อยละ 4.58 ประชากรจึงต้องพึ่งข้าวจากจังหวัดอื่น ส่วนทางการชลประทานปัจจุบันก็ยังไม่สมบูรณ์ตามเป้าหมาย แม้ว่าจะมีโครงการกั้นแม่น้ำปัตตานีที่เรียกว่าโครงการปัตตานีซึ่งเป็นโครงการใหญ่

¹ สุวัจน์ บัวทอง, รายงานโครงการวิจัยข่าวสารในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : คู่มือสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้, หน้า 39.

² โทมัส เอ็ม แลคคัก, การประเมินผลและการดำเนินงานบูรณาการทางการเมืองของชาวไทยอิสลามควยวิธีการสังคมและเศรษฐกิจ (เอกสารการวิจัยของศูนย์วิจัยและพัฒนาการทางทหารระหว่างไทย-สหรัฐ, 1970), หน้า 55-57. (อัครสำเนา)

มาก โครงการเป็เสริมสและโครงการคูน เกษตรกรยังได้รับประโยชน์จากโครงการเหล่านั้นไม่เพียงพอ การทำนาส่วนใหญ่ยังต้องอาศัยธรรมชาติ ดังนั้นถ้าเกิดน้ำท่วมหรือฝนแล้ง จึงไม่สามารถคาดคะเนผลผลิตที่แน่นอนได้ ไม่เหมือนการทำสวนยางเพราะเมื่อกรึคน้ำย่างไคแล้ว เจ้าของสบายใจไม่คองกังวลกับความแปรปรวนของธรรมชาติและสามารถประเมินผลผลิตไคถูกคองกว่า

1.3 การปลูกมะพร้าว เนื่องจากสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมเหมาะสมกับการปลูกมะพร้าว ราษฎรจึงมีการปลูกมะพร้าวกันมาก แต่เป็นมะพร้าวพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งจะให้ผลเมื่ออายุ 7 - 8 ปีขึ้นไป หลังจากนั้นเจ้าของสวนไม่คองมีการะอะไรจากการเก็บผลผลิต จึงมีผู้หันมาปลูกมะพร้าวกันมากขึ้นโดยเฉพาะทองที่ตามชายฝั่งทะเล

1.4 การปลูกพืชไร่และการทำสวนผลไม้อื่น ๆ พื้นที่จังหวัดอุคมไปควยผลไม้หลายชนิด เช่น ปัตตานีนิยมปลูกกาแฟ ข้าวโพด พริกไทย มันสำปะหลัง ยะลา และนราธิวาส นิยมปลูกเงาะ ทุเรียน และดางสาค สดูลมีส้มจุกและสมเขี้ยวหวาน

2. การทำเหมืองแร่ : บริเวณจังหวัดชายแดนภาคใตมีแร่ธาตุมาก แร่เหล่านี้ไคแก คีบุก แมงกานีส วุลแฟรม และเหล็ก แต่กรรมวิธีในการทำเหมืองแร่อยังไม่ทันสมัย สวนใหญ่เป็นเหมืองหาบ สำหรับเหมืองสูบและเหมืองฉีกพอมมีบางจังหวัดยะลา มีการทำเหมืองแร่มากกว่า 3 จังหวัดที่เหลือ โดยเฉพาะแร่คีบุกและแมงกานีสที่ถ้าทะเล อ่าเภอบันนังสตา นอกจากนี้ประชาชนทำกันแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือนทุกอ่าเภอ แต่ปัจจุบันการทำเหมืองของประชาชนมักประสบปัญหาจากบริษัทใหญ่ ๆ เขามาดำเนินการ ประชาชนโดยทั่วไปและนายทุนย่อย ๆ คองเลิกกิจการไป จังหวัดนราธิวาสมีเหมืองแร่เปิดทำการอยู่ 3 แห่ง เป็นเหมืองแร่คีบุก 2 แห่ง เหมืองแมงกานีส 1 แห่ง อยู่ในทองที่อ่าเภอริอเสาะ และปัจจุบันไคมีผู้สำรวจแร่เหล็ก และคีบุกในทองที่ค่าบลทุ่งนุย และค่าบลแประ อ่าเภอเมืองสดูลสวนจังหวัดปัตตานีมีการทำเหมืองแร่ที่ไม่เคนเท่าไคนัก

3. การประมง จังหวัดปัตตานี นราธิวาส และสตูลมีอาณาเขตติดต่อกับทะเล จึงมีทั้งการประมงน้ำเค็มและการประมงน้ำจืด ส่วนจังหวัดยะลาไม่ติดกับทะเลจึงมีแต่การประมงน้ำจืดเท่านั้น กรมประมงได้จัดตั้งสถานีประมงขึ้นที่ตำบลปิตุบคี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เมื่อ พ.ศ.2511 โดยมุ่งให้เป็นศูนย์กลางประมงน้ำจืดของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส แต่งานยังอยู่ในระยะเริ่มต้น ในปี พ.ศ.2514 จังหวัดปัตตานีจับปลาน้ำจืดได้ 188,150 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,266,500 บาท¹ จังหวัดยะลาเจ้าหน้าที่ประมงอำเภอได้ส่งเสริมให้ประชาชนชุกบ่อเลี้ยงปลา ในปี พ.ศ.2512 อำเภอเบตงอำเภอเคียวมีบ่อเลี้ยงปลา 119 บ่อ จังหวัดนราธิวาสมีการประมงน้ำจืดน้อยกว่าการประมงน้ำเค็ม ส่วนจังหวัดสตูลมีการประมงน้ำจืดมากเหมือนกัน ในปี พ.ศ.2515 สตูลจับปลาจากบ่อเพาะเลี้ยงได้มูลค่าประมาณ 507,625 บาท² ส่วนการประมงน้ำเค็ม ปรากฏว่าในปี พ.ศ.2514 จังหวัดปัตตานีมีเรือประมง 3,575 ลำ แต่เป็น เรือขนาดเล็กจับสัตว์น้ำเค็มได้ 29,115,900 ตัน คิดเป็นมูลค่า 118,016,930 บาท³ จังหวัดนราธิวาสมีการประมงน้ำเค็มกันมากกว่าการประมงน้ำจืด โดยเฉพาะอำเภอเมืองและอำเภอตากใบ ส่วนจังหวัดสตูลมีการประมงน้ำเค็มมากกว่าการประมงน้ำจืดเช่นเดียวกัน ในปี พ.ศ.2515 สตูลจับปลาน้ำเค็มได้คิดเป็นมูลค่า 32,457,000 บาท⁴ แต่อย่างไรก็ดีการประมงในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ประสบปัญหาต่าง ๆ

¹ สุวัจน์ บัวทอง, รายงานโครงการวิจัยข่าวสารในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : คู่มือสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้, หน้า 42.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 43 - 44.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 42.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 43.

หลายประการ เช่น เจ้าหน้าที่ที่คอยให้คำแนะนำมีไม่เพียงพอ เครื่องมือเครื่องใช้เก่าและล้าสมัย ชาวประมงไม่มีเรือขนาดใหญ่ และราษฎรไม่มีทุนในการลงทุนเพื่อกิจการการประมง จึงจับปลาได้ไม่เท่าที่ควร

4. การค้าขาย เนื่องจากจังหวัดยะลา นราธิวาส และสตูลมีอาณาเขตติดต่อกับมาเลเซีย จึงมีการติดต่อค้าขายกันมาก สินค้าออกที่ส่งไปขายมียางพารา แรกบุก แร่แมงกานีส ผลไม้สด สินค้าเข้าจากมาเลเซียได้แก่เครื่องจักรกล เครื่องอุปโภคบริโภค อุปกรณ์การทำเหมืองแร่ เครื่องก่อสร้าง แป้งสาลี ใบชา นม กาแฟ ผลไม้กระป๋องและตากแห้ง

ตลาดการค้าที่สำคัญได้แก่ตลาดอำเภอสุไหงโกดัก ตลาดอำเภอตากใบ (ซึ่งอยู่ใกล้กับตลาดเบ็งกูโบร์ในมาเลเซีย) ตลาดอำเภอเบตง ตลาดตัวจังหวัดนราธิวาส แต่ธุรกิจด้านการค้าส่วนใหญ่ตกอยู่ในกำมือของชาวจีน จะมีชาวไทยมุสลิมค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ จำพวกของกินของใช้เท่านั้น

นอกจากอาชีพที่กล่าวมาแล้วยังมีอาชีพอื่น ๆ อีกเช่นการทำป่าไม้ การเลี้ยงสัตว์ และการทำนาเกลือ

อาจกล่าวโดยสรุปว่าสภาพเศรษฐกิจในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้นอยู่กับ การเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำสวนยางรายได้ส่วนใหญ่จึงไม่แน่นอนขึ้นลงตามราคาขายพาราและประสบกับปัญหาหลายอย่าง เช่น มีโจรปล้นสวนยาง เรียกค่าคุ้มครอง การที่ประชาชนรับประทานข้าวเป็นอาหารหลักแต่ทำนาได้ไม่เพียงพอต้องซื้อจากจังหวัดอื่น ๆ และเมื่อราคาข้าวในมาเลเซียสูงขึ้น พ่อค้ามักฉวยโอกาสลักลอบส่งไปขายในมาเลเซีย ทำให้คนในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้เดือดร้อน นอกจากนั้นแม้ว่ารัฐบาลได้ส่งเสริมค่านต่าง ๆ เช่น ทำนابیละ 2 ครั้ง ปลูกกาแฟ ปลูกข้าวโพด ทำสวนครัว แต่ไม่ค่อยได้ผลอาจเป็นเพราะประชาชนเคยชินกับที่เคยปฏิบัติกันมา การขนส่งก็ไม่สะดวก ราคาสินค้าในตลาดไม่คงที่เหล่านี้เป็นต้น

ค. สภาพทางการเมือง

ความจริงที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพียง 3 จังหวัดเท่านั้น คือจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ส่วนจังหวัดสตูลไม่ค่อยมีปัญหาเท่าใดนัก อาจเนื่องมาจากประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาไทยและถูกแวดล้อมด้วยผู้ที่ใช้ภาษาไทย ตลอดจนอาณาเขตก็ไม่ติดต่อกับ 3 จังหวัดดังกล่าว โดยมีจังหวัดสงขลาคั่นอยู่ สภาพทางการเมืองได้สร้างปัญหาความยุ่งยากให้กับรัฐบาลทุกยุคทุกสมัย ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับทั้งภายในประเทศเองและกับต่างประเทศด้วย

1. สภาพทางการเมืองภายในประเทศ เมืองปัตตานีภายใต้การปกครองของไทยในฐานะประเทศราชตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา ได้เกิดความไม่สงบทางการเมืองมาตลอด เมื่อใดที่ประเทศยุ่งยากจากข้าศึกมาประชิดก็เกิดการแย่งราชบัลลังก์กันเองก็ดี บรรดาหัวเมืองมาลาญเหล่านี้จะแข็งเมืองก่อการกบฏขึ้นต้องยกทัพไปปราบอยู่เนือง ๆ เหตุการณ์ทางการเมืองได้ทวีความรุนแรงขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อพระองค์ได้จัดการปกครองรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางตามขอบังคับสำหรับปกครองบริเวณ 7 หัวเมือง ร.ศ.120 เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2444 ซึ่งไคร่บูวารัฐบาลจะแต่งตั้งปลัดเมือง ยกกระบัตร์เมือง และผู้ช่วยราชการเมือง ไปช่วยพระยาเมืองทั้งหลายปกครองตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครอง ร.ศ.116 จะส่งพนักงานสรรพากรไปเก็บภาษีตามระเบียบกระทรวงการคลัง และผู้พิพากษาไปตัดสินคดีตามพระธรรมนูญศาลหัวเมือง ร.ศ.114 จะแต่งตั้งข้าหลวงใหญ่ประจำบริเวณให้ตรวจตราแนะนำราชการทั้งปวงทุกเมือง ส่วนพระยาเมืองรัฐบาลจะจ่ายเบี้ยหวัดให้พอเลี้ยงชีพ ในส่วนศาสนารัฐบาลจะเคารพธรรมเนียม ประเพณี ว่าด้วยการแต่งงานและการสืบตระกูล โดยจะรักษาอำนาจผู้นำทางศาสนาหรือคະတဲะยุดิธรรม ในคดีที่เกี่ยวข้องจากกฎขอบังคับนี้ทำให้บรรดา

¹ เตช บุนนาค, "พระยาแขกเจ็ดหัวเมืองคบคิดขบถ ร.ศ.121", วรรณไวทยาการ (พระนคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2514) : 15-16., ขจักษ์ัย บุรุษพัฒน์, ไทยมุสลิม, หน้า 253.

พระยาเมืองไม่พอใจ เพราะไต่บนทอนอำนาจและตัดผลประโยชน์ลงไปมาก ซึ่งได้ส่งผลต่อการเมืองในปัจจุบันอย่างใหญ่หลวงที่สำคัญคือได้มีการเคลื่อนไหวก่อแบ่งแยกดินแดนออกเป็นอิสระตั้งแต่นั้นมา¹ ซึ่งมีพรรคพวกและลูกหลานของพระยาเมืองเดิมดำเนินการสืบต่อกันมา โดยถือเอาความแตกต่างทางศาสนา ภาษาขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมเป็นข้ออ้าง เพื่อยุยงให้ชาวไทยมุสลิมร่วมมือก่อการกบฏ

ขบวนการแบ่งแยกดินแดน² เกิดจากความไม่พอใจของเจ้าเมืองเดิมที่ถูกริรอนสิทธิต่าง ๆ เจ้าเมืองที่เป็นตัวการคนแรกคือพระยาวิชิตภักดี (อับดุลกาเดร์) อดีตเจ้าเมืองปัตตานีคนสุดท้าย ไต่ขัขึ้นไม่ยอมรับนโยบายจากส่วนกลาง พระยาสุชมนัยวินิจ (บัน สุชม) ขาหลวงมณฑลเทศาภิบาลนครศรีธรรมราชในขณะนั้นทราบเจตนาของพระยาวิชิตภักดี จึงจับตัวไปขังไว้ที่พิษณุโลก จนถึงปี พ.ศ. 2448 พระยาวิชิตภักดี³ สำนักผิดและคิดกลับตัว และได้ให้สัญญาว่าจะทำมาหากินตามปกติไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง จึงได้รับพระราชทานอภัยโทษให้กลับไปอยู่ปัตตานีตามเดิม ปรากฏว่าอับดุลกาเดร์ยังคงมีการเคลื่อนไหวก่อจตุประสังค์เดิมต่อไป

¹ สงคราม ชีวินิบาล, "การผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 52 - 53.

² ขบวนการแบ่งแยกดินแดน ปัจจุบันทางราชการเรียกว่า ขบวนการโจรก่อการร้าย แต่ผู้วิจัยจะเรียกขบวนการแบ่งแยกดินแดนอย่างเดิม เพราะคำว่าโจรก่อการร้ายได้รวมถึงโจรธรรมดาด้วย แต่ไม่ว่าจะกล่าวเน้นเฉพาะขบวนการแบ่งแยกดินแดน

³ ภายหลังถูกถอดยศ จึงขอเรียกว่า อับดุลกาเดร์

ความสงบเรียบร้อยทำได้เกิดขึ้นไม่ทางราชการจึงวางแผนจับกุมอีกจนอับดุลกาเคร์
ต้องอพยพครอบครัวหนีไปอยู่รัฐลันตันประเทศมาเลเซียแล้วโคติดอกกับพรรคพวกใน
เขตไทยอยู่อย่างลับ ๆ เช่น ในปี พ.ศ. 2453 โค๊ะเตอ อ้างว่ามีเวทย์มนต์ คณา
รวบรวมพรรคพวกประมาณ 100 คน ทำการเผาทำลายการอำเภอยะหา จังหวัดยะลา
เจ้าหน้าที่จับได้ สอบสวนได้ความว่าได้รับการยุยงจากอับดุลกาเคร์ และปี พ.ศ. 2465
เปาะจิกาเป็นหัวหน้าก่อการจลาจลขึ้นที่ปัตตานีโดยได้รับการสนับสนุนจากอับดุลกาเคร์
เช่นเดียวกัน

ในปี พ.ศ. 2476 อับดุลกาเคร์ถึงแก่กรรมที่รัฐลันตัน แต่มีตงกู มะหมัด
มะโฮยิดดิน (ตงกู มะโฮยิดดิน) ¹ ซึ่งขณะนั้นรับราชการอยู่ที่รัฐลันตันรับช่วงดำเนิน
งานทางการเมืองแทนบิดา โดยการให้การสนับสนุนและช่วยเหลือบุคคลในเขตไทย

ตงกู มะโฮยิดดิน โคตั้งศูนย์ดำเนินงานอยู่ที่รัฐลันตันขึ้นเมื่อราว ๆ
พ.ศ. 2489-2490 ² แล้วโคจัดตั้งกองกำลังขึ้นที่ปัตตานีโดยมอบหมายให้
หะยีสุหลง อับดุลกาเคร์ ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีเป็นหัวหน้า
โดยโคจัดส่งกองกำลังมาช่วยเหลือด้วย ³ นายหะยีสุหลง โคต่อต้านรัฐบาลโดยเอา
ศาสนา ภาษา วัฒนธรรมที่แตกต่างจากคนไทยส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือ กล่าวหาว่า
รัฐบาลไทยกดขี่ บังคับเพื่อทำลายชาติมาลายู และศาสนาอิสลาม การโฆษณา
ชวนเชื่อได้ผลอย่างกว้างขวาง แต่ในที่สุดในวันที่ 10 มกราคม 2491 ทางกรม

¹ ตงกู มะโฮยิดดิน เป็นบุตรชายคนสุดท้ายของอับดุลกาเคร์ เกิดที่
จังหวัดปัตตานีไปอยู่มาลายูกับอับดุลกาเคร์ ได้รับการศึกษาจากวิทยาลัยบีบัง.

² ขจักษัย บุรุษพันธ์, ไทยมุสลิม, หน้า 260.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 261.

จับกุมได้ในข้อหาขบถพร้อมด้วยพรรคพวก 3 คน¹ เจ้าหน้าที่คนพบเอกสารต่าง ๆ มากมายเกี่ยวกับการแบ่งแยกดินแดน ศาลจึงพิพากษาจำคุก 7 ปี เมื่อครบ 3 ปี 6 เดือนก็ได้รับอภัยโทษออกมา แต่ยังคงดำเนินการเรื่องนี้ต่อไป จนได้หายสาบสูญไปเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2497² นายหะยี อามีน โต๊ะมีนาล บุตรชายของ นายหะยีสุทรงจึงรับช่วงดำเนินงานในเรื่องนี้ในโอกาสต่อมา³

ทางบ้านอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี คนกู มะไฮยิดกินได้มอบหมายให้คนกู ปัตการอนาเซร์ ซึ่งเป็นพี่ของภรรยา และเป็นบุตรชายคนโตของ

¹ พรรคพวกที่ถูกจับพร้อมนายหะยีสุทรง คือนายหะยีแวะอุเซ็ง นายหะยีแวะมามีน และนายหะยีแวะสะมะมะ.

² เชื่อกันทั้งกรุงเทพฯ และในหมู่นักชาตินิยมมาลาญว่า หะยีสุทรง กับลูกน้อง 3 คน (หนึ่งในสามเป็นบุตรของเขาเอง) ถูกตำรวจไทยสมัยพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ จับตัวลงทะเลสาบหลังเกาะหนูที่จังหวัดสงขลา กู นันทวรรณ กูสว่าง, ปัญหาชาวไทยมุสลิมในสี่จังหวัดภาคใต้, หน้า 45., อ้างใน Suara Siswa, No.2 (December 1970) and The Bangkok Tribune, January 11, 1958.

³ สังคราม ชื่นภิบาล, "การผสมกลมกลืนของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้", หน้า 55.

พระยาสุริยสุนทรบวรภักดี (นิพิ์คำ) อดีตเจ้าเมืองสายบุรี และตงงุ ยะลานาเชร์ (นายอตุล ๓ สายบุรี) ¹ น้องชายของตงงุ ปัตตารอนาเชร์เป็นผู้ดำเนินการ

ในปี พ.ศ. 2490 ตงงุ ปัตตารอนาเชร์ และตงงุ ยะลานาเชร์ได้หลบหนีการจับกุมของเจ้าหน้าที่ไปอาศัยอยู่ที่รัฐกลันตัน แล้วรวมงานอยู่กับตงงุ มะไฮยิกคิน จนกระทั่งตงงุ มะไฮยิกคินสิ้นชีวิตในปี พ.ศ. 2496 และต่อมาตงงุ ปัตตารอนาเชร์ก็เสียชีวิตลง ตงงุ ยะลานาเชร์จึงรับช่วงดำเนินการแบ่งแยกดินแดนต่อมา

การจับกุมนายหะยีสุทรงในวันที่ 10 มกราคม 2491 นั้น ทำให้ชาวไทยมุสลิมจับกลุ่มกันส่อไปในทางก่อความไม่สงบขึ้น รัฐบาลจึงส่งตำรวจเข้าไปรักษาการณ์จนกระทั่งวันที่ 28 เมษายน 2491 ได้เกิดปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับชาวไทยมุสลิมโดยมีนายหะยี คีอราแมเป็นหัวหน้าที่บ้านกูซงยอ ตำบลจะแนะ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส การต่อสู้ดำเนินไปเป็นเวลา 2 วัน ทำให้ผู้เสียชีวิตประมาณ 30 - 100 คน ² และมีผลทำให้ชาวบ้านอพยพเข้าเขตมาลาया 2,000 - 6,000 คน ³

¹ ตงงุ ยะลานาเชร์ เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2487 และได้ยื่นเรื่องราร้องทุกข์ต่อนายกรัฐมนตรีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อต้นปี 2487 กล่าวหาว่าชาห์หลวงปัตตานีกระทำการรุนแรงต่อชาวไทยมุสลิมในการบังคับใช้พระราชบัญญัติวัฒนธรรม (2482 - 2485) เป็นเหตุให้ราษฎรเดือดร้อน จึงให้มีการหาทางแก้ไขที่เหมาะสม แต่รัฐบาลกลับตอบว่า การกระทำของชาห์หลวงเป็นการถูกต้องแล้ว.

² นันทวรรณ ภูสว่าง, ปัญหาชาวไทยมุสลิมในสี่จังหวัดภาคใต้, หน้า 11.

³ เรื่องเดียวกัน.

ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2501 นายหะยี อามีน โตะมีนาล์ บุตรชาย
 ของหะยีสุทรง ได้จัดพิมพ์หนังสือ "แสงแห่งความปลอดภัย" (Gugusan Chahaya
 Keselamatan) ซึ่งเชื่อกันว่านายหะยีสุทรงเป็นผู้เขียนขึ้น ในหนังสือเล่มนี้
 มีข้อความชักจูงให้ชาวไทยมุสลิมระลึกถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของดินแดน
 เชื้อชาติและศาสนา และยังได้พิมพ์ใบปลิวแจกจ่ายแก่มุสลิมโดยทั่วไปด้วย เพื่อ
 ก่อตั้งรัฐปัตตานี โดยหวังจะรวมเอาจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูลเข้า
 ด้วยกัน¹ จนถึงปี พ.ศ. 2503 ปรากฏว่าได้มีการตั้งตัวแทนหน่วยชาติขึ้นทุกอำเภอ
 และแทบทุกตำบล² สะสมอาวุธยุทโธปกรณ์ หาเงินทุน และมีผู้พิมพ์หนังสือประวัติ
 รัฎมาลาญปัตตานีขึ้นในรัฐกลันตัน แลวนำมาเผยแพร่ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้
 ในหนังสือมีข้อความปลุกปั่นให้ชาวไทยมุสลิมเกลียดชังรัฐบาลไทย ให้รัฎมาลาญ
 ในปี พ.ศ. 2504 ขบวนการแบ่งแยกดินแดนโดยมีนายอามีน โตะมีนาล์ เป็นผู้นำ
 ได้วางแผนใช้กำลังสู้รบ ยึดสถานที่ราชการ จับกุมบุคคลสำคัญทางราชการ และ
 ทำลายเส้นทางคมนาคม แด่ทางราชการได้ล้มทรวาแผนการเสียก่อนจึงจับกุม
 นายอามีน โตะมีนาล์ได้ แลวนำตัวมาดำเนินคดีที่กรุงเทพฯ แต่ภายหลังรัฐบาล
 ยอมให้ถอนฟ้องเพื่อผลทางการเมือง จึงปล่อยตัวกลับภูมิลำเนาปัตตานีในปี พ.ศ. 2508³

¹ วิชัย วิชัยชนพันธ์, พันตำรวจเอก, ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้
 (สงขลา : กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขต 9, 2516), หน้า 75.

² สถิตย์ แสงศรี, "ปัญหาและอุปสรรคในการปกครองจังหวัดชายแดน
 ภาคใต้ : บทศึกษาเฉพาะชาวไทยอิสลาม," หน้า 89 - 90.

³ ขจักษ์ บุษพันธ์, ไทยมุสลิม, หน้า 266.

ภายหลังขบวนการแบ่งแยกดินแดนได้แยกตัวออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ หลาย
 กลุ่มและสร้างอิทธิพลมีชัยบังคับให้ประชาชนตกเป็นผู้สนับสนุนการเงินทอง และ
 เสบียงอาหารทั้งที่เต็มใจและไม่เต็มใจเป็นจำนวนนับหมื่นครอบครัว¹ จากตัวเลข
 กลุ่มรายชื่อซึ่งกองอำนาจการปราบปรามพิเศษเขต 9 ที่รวบรวมเมื่อเดือนมีนาคม
 2516 ได้ตัวเลขดังนี้ จังหวัดปัตตานี มีกลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดน 19 กลุ่ม
 กำลังพลพรรค 105 คน จังหวัดยะลา 12 กลุ่ม กำลังพลพรรค 131 คน จังหวัด
 นราธิวาส 20 กลุ่ม กำลังพลพรรค 193 คน รวม 3 จังหวัด มี 49 กลุ่ม กำลัง
 พลพรรค 429 คน² ในจำนวนนี้มีอุดมการณ์ที่ต่างกันไปพอจะแบ่งได้ 3 พวก คือ
 พวกนิยมกษัตริย์หรือที่เรียกว่าสุดต่าน กลุ่มนี้ต้องการก่อตั้งรัฐอิสระ แล้วไปรวม
 กับมาเลเซีย ซึ่งมีตนกู ยะลานาเซร์ ซึ่งอยู่ในรัฐกลันตันสนับสนุนให้เปาะเยะ
 (นายคือเระ) ปฏิบัติการอยู่ในจังหวัดนราธิวาสและปัตตานีตอนใต้ พวกที่ 2 ได้แก่
 พวกนิยมสาธารณรัฐ กลุ่มนี้มีโต๊ะครูสอนศาสนาตามปอเนาะบางคนที่เคยไปศึกษา
 มาจากอินโดนีเซียเป็นผู้สนับสนุน แต่มีหน่วยกำลังถืออาวุธไม่มากนัก ซึ่งสอดแทรก
 อยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ของสามจังหวัด กลุ่มสุดท้ายได้แก่พวกนิยมคอมมิวนิสต์มีหัวหน้าคือ

¹ ทวยหาญ ยมภาค, พันตำรวจเอก, "การต่อต้านโจรจีนคอมมิวนิสต์
 มาเลเซียเพื่อความมั่นคงของจังหวัดชายแดนภาคใต้" (วิทยานิพนธ์วิทยาลัย
 การทัพบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, 2516), หน้า 169 - 170.

² กำปนาท จินตวิโรจน์, ขบวนการแบ่งแยกดินแดนภาคใต้ (กรุงเทพฯ :
 โรงพิมพ์โพธิ์สามต้นการพิมพ์, 2517), หน้า 124 - 127., ชัจจ์กัญ บุรุษพัฒน์,
ไทยมุสลิม, หน้า 280.

นายหะยียูโซ๊ะ ซึ่งเคยไปเรียนวิชาศาสนาที่รัฐเคตะห์ แล้วกลับมาปฏิบัติกรอยู่ทาง
ตอนเหนือของจังหวัดปัตตานี บางส่วนของจังหวัดยะลาและบางส่วนของจังหวัด
สงขลา¹ แต่อย่างไรก็ตามทั้งสามกลุ่มนี้หาได้มีการร่วมมือกันอย่างเป็นทางการเป็นปึกแผ่นไม่
ร่วมมือกันได้ในบางเรื่องเท่านั้น เช่นร่วมมือกันเป็นศัตรูกับเจ้าหน้าที่ หรือเพื่อ
แบ่งแยกดินแดน กลุ่มของเปาะเยะสามารถรวมกันได้เป็นปึกแผ่นกว่าและมีอิทธิพลใน
บางเรื่องเหนือกลุ่มที่สองและกลุ่มที่สาม

เนื่องจากขบวนการแบ่งแยกดินแดนต้องหลบซ่อนอยู่ในป่าและไม่สามารถ
จัดตั้งองค์กรที่เข้มแข็งในเขตที่มีประชาชนหนาแน่นได้ จึงมีการจัดตั้งกองทัพชั่วคราว
ขึ้นเรียกว่า กองทัพปลดแอกแห่งชาติปัตตานี (National Liberation Army of Pattani)
โดยคัดเลือกสมาชิกมาจากมุสลิมในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยมี
เปาะเยะซึ่งสมาชิกเรียกว่าปาปาอิคริสเป็นหัวหน้า² นอกจากนี้ยังมีกลุ่มขบวนการ
ใหญ่อีกขบวนการหนึ่งที่ไม่ทำงานร่วมมือกับเปาะเยะโดยตรง แต่ได้รับการสนับสนุน
จากผู้นบงการอยู่ในประเทศมาเลเซีย ได้แก่กลุ่มของนายเปาะสุ วาแมคิซา ซึ่ง
เคยมีอิทธิพลมากในเขตท้องที่อำเภอรามัน จังหวัดยะลา อาวุธที่กลุ่มนี้ใช้ได้รับมา
จากมาเลเซียและอินโดนีเซีย³ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อเปาะเยะสูญจกจับกุมในปี

¹ วิชัย หมี่ขยัน, "บันทึกจาก 3 จังหวัดภาคใต้," ประชาธิปไตย
(2 กรกฎาคม 2517) : 6.

² ประกิจ ประจนปัจจนึก, "การปรับปรุงและส่งเสริมปอเนาะให้เป็น
โรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลาม," หน้า 30.

³ กฤษณา สีนพานิช, "ปัญหาสี่จังหวัดภาคใต้กับความสัมพันธ์ระหว่างไทย
กับมาเลเซีย," วารสารรัฐศาสตร์ 10 (1 มกราคม-มีนาคม 2518) : 51.

พ.ศ.2509 ในข้อหาขบถแบ่งแยกดินแดนนั้น อัยการทหารที่กรุงเทพฯ ings ไม่ฟ้อง เพราะหลักฐานไม่เพียงพอ จึงได้รับการปล่อยตัวไปเมื่อปี พ.ศ.2514 แต่พฤติกรรมของเปาะสูหลังจากการปล่อยตัวแล้วยังเป็นที่ไม่น่าไว้วางใจ ดังนั้นในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จึงหาทางติดต่อให้เปาะสูเข้ามาขอตัว ในที่สุดเปาะสู ก็ได้นำพรรคพวก 78 คน พร้อมด้วยอาวุธจำนวนมากเข้ามาขอตัวต่อเจ้าหน้าที่รัฐบาล เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2518 ในโอกาสนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงความบริสุทธิ์ของ เปาะสู เปาะสูได้ให้คำปฏิญาณว่า 1) ข้าพเจ้าจะประพฤติตนเป็นพลเมืองดี 2) ข้าพเจ้าจะเคารพคอกฎหมายและแบบแผนของบ้านเมืองทุกประการ 3) ข้าพเจ้า จะร่วมมือกับทางรัฐบาลทุกวิถีทาง เพื่อ นำความสงบสุขและความปลอดภัยมาสู่ภูมิภาค แห่งนี้¹ จึงทำให้เหตุการณ์ทางบ้านเปาะสูสงบลงจนกระทั่งทุกวันนี้

ปัจจุบันขบวนการแบ่งแยกดินแดนยังคงเคลื่อนไหวอยู่และยังมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เพราะมีส่วนสัมพันธ์กับปัจจัยหลายฝ่าย เช่น การแย่งชิงอิทธิพลกันเองระหว่างกลุ่ม การแทรกซึมและบ่อนทำลายของโจรจีนคอมมิวนิสต์ คอมมิวนิสต์ไทย ตลอดจนโจรกรรมคา บางโอกาสปัจจัยเหล่านี้พอจะร่วมมือกันได้ในบางเรื่อง เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่รัฐบาลเป็นศัตรูร่วมกัน แต่ถ้าวิเคราะห์ถึงความเป็นมาควบคู่กับความเคลื่อนไหวในปัจจุบันแล้วขบวนการแบ่งแยกดินแดนคงสำเร็จลงได้ยาก เพราะผู้นำขบวนการได้รับการสนับสนุนจากประชาชนน้อยลง วิธีการหาเงินสนับสนุนได้สร้างความไม่พอใจให้กับประชาชนบางกลุ่ม รวมทั้งความพยายามแก้ปัญหาของรัฐบาลไทยด้วย ยิ่งกว่านั้นขบวนการกลุ่มต่าง ๆ ก็เหมือนจะแก่งแย่งผลประโยชน์กันมากกว่าอุดมการณ์อันแท้จริง อย่างไรก็ตามเหตุการณ์ดังกล่าวอาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา รวมทั้งระบบการเมืองระหว่างประเทศก็มีส่วนกำหนดอนาคตของ

¹ สยามรัฐรายวัน (9 พฤษภาคม 2518) : 1, 16.

ขบวนการแบ่งแยกดินแดนในจังหวัดชายแดนภาคใต้อีกด้วย

2. สภาพการเมืองภายนอกประเทศ ความเคลื่อนไหวเพื่อแบ่งแยกดินแดน นอกจากเป็นปัญหาการเมืองภายในประเทศแล้วยังมีส่วนทำให้เกิดความยุ่งยากทางการเมืองระหว่างประเทศได้อีกด้วย เพราะมีส่วนเกี่ยวข้องกับประเทศต่าง ๆ ที่นับถือศาสนาอิสลามหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกันและมีสภาพสังคมที่ใกล้เคียงกันมากที่สุด นอกจากนั้นยังมีประเทศอินโดนีเซีย ประเทศอังกฤษ ประเทศกลุ่มอาหรับบางประเทศ และประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามอื่น ๆ ตลอดจนสมาคมมุสลิมโลก

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ขณะที่ญี่ปุ่นยึดครองมาลายาอยู่นั้น ได้เกิดความรู้สึกชาตินิยมมาลายูขึ้น พอสงครามสงบลงอังกฤษเข้ามาปกครองมาลายูตามเดิม คนมาลายูก็ยังดิ้นรนเพื่ออิสรภาพมากขึ้น ในเวลานั้นได้มีการเผยแพร่ความรู้สึกชาตินิยมชายแดนภาคใต้อีกด้วย นับว่าเป็นอีกแรงหนึ่งที่เพิ่มความอยากแบ่งแยกดินแดนเพื่อเอกราชในบริเวณนี้

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติวัฒนธรรมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำให้มุสลิมยิ่งเพิ่มความไม่พอใจรัฐบาลมากขึ้น ตนกู ยะลานาเชร์ พรอมควย พรอคพวก 7 คนถึงกับไต่ยื่นคำร้องไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอาณานิคมของอังกฤษ คำร้องนี้กล่าวถึงความทุกข์ยากของไทยมุสลิมที่ถูกรัฐบาลกดขี่บังคับ และอ้างถึงการตัดสินใจปกครองตนเองจากที่ประชุมซานฟรานซิสโก โดยร้องขอให้ชาติพันธมิตรช่วยเหลือและปลดปล่อยจากเงื้อมมือของประเทศสยาม¹ แต่ก็ไม่ได้

---

¹ นันทวรรณ ภูสว่าง, ปัญหาชาวไทยมุสลิมในจังหวัดภาคใต้, หน้า 13., คำร้องดังกล่าวลงวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2488.

รับคำตอบจากประเทศพันธมิตรแต่อย่างใด ในเวลานี้เชื่อว่ามุสลิมบางกลุ่มปรารถนาจะให้สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ผนวกเข้ากับประเทศมาเลเซีย¹

มุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ดูเหมือนจะยึดตนกู มะโฮยิดกินเป็นแกนนำเพื่อเป็นตัวแทนของตน มะโฮยิดกินเองก็มีบทบาทในต่างประเทศมากจะเห็นได้จากเมื่อมีการพิจารณาคดีของนายหะยีสุหลงลาซา เขาได้ส่งโทรเลข ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2491 มายังนายกรัฐมนตรีไทยว่า "เห็นว่าการจับกุมและคุมขังหะยีสุหลงและพวกเป็นการขัดต่อขบวนการยุติธรรม แมวมมีการจับกุมมาเป็นเวลา 1 เดือนแล้ว แต่ไม่ไ้ตั้งข้อหา แสดงว่าเจ้าหน้าที่กำลังสร้างหลักฐานเท็จ เราขอให้ปล่อยตัวเขาทันที"²

ในเวลาไล่เลี่ยกันนี้ มีโทรเลขลำดับมาจากโกตาบารู เมืองหลวงของรัฐลันตันมายังกระทรวงมหาดไทย เรียกร้องให้มีการลงคะแนนเสียงประชามติในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อหยุดยั้งความต้องการของประชาชนว่าจะอยู่กับไทยหรือมาเลเซีย เขาใจว่าผู้โทรเลขคือ ตนกู มะโฮยิดกิน³ ข้อความในโทรเลข

¹ ความคิดดังกล่าวเชื่อว่า เพราะไทยจะถูกปรับให้เป็นผู้แพ้ในสงครามโลกครั้งที่สองในฐานะที่ร่วมมือกับฝ่ายอักษะ, โปรคตุ กิเรก ชัยนาม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่สอง เล่ม 1 (พระนคร : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2501), หน้า 488-520.

² นันทวรรณ ภูสว่าง, ปัญหาชาวไทยมุสลิมในสี่จังหวัดภาคใต้, หน้า 21.

³ นันทวรรณ ภูสว่าง, ปัญหาไทยมุสลิมในสี่จังหวัดภาคใต้, หน้า 22.

ยังอ้างว่า กำลังเตรียมคำร้องเพื่อการนี้ไปยังสหประชาชาติ แต่เนื่องจาก
โทรเลขไม่ลงนาม ประเทศไทยจึงไม่คิดจัดการใด ๆ ทั้งสิ้น

ขณะที่สถานการณ์กำลังตึงเครียดจากการจับกุมเหยื่อสงครามอยู่นั้น หนังสือพิมพ์มาลาโยออกในบีนังประกาศว่า รัฐบาลไทยกำลังเข้มงวดกับชีวิตและความ
เป็นอยู่ของไทยมุสลิม ทั้งกระตุกของสหประชาชาติส่งคณะกรรมการมาสอบสวน
เรื่องราวโดยรีบด่วน กลุ่มการเมืองในสิงคโปร์และมาลายาก็มีปฏิกิริยาอย่าง
รวดเร็วด้วย ก็จะได้เห็นได้จากพรรคชาตินิยมมาเลย์ (The Malay Nationalist
Party) ในกลันตันได้เปิดประชุมในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2491 เพื่อแสดงความ
เห็นอกเห็นใจชาวไทยมุสลิม และจะร้องทุกข์ไปยังคณะมนตรีความมั่นคงแห่ง
สหประชาชาติ

คำร้องถึงสหประชาชาติได้ถูกส่งเป็นระลอก ๆ ไปจากสหภาพสิงคโปร์
บาง จากพรรคชาตินิยมมาลาโยบาง จากสมาคมชาวมลายูแห่งปัตตานีใหญ่บาง¹
เพื่อกระตุกให้คณะมนตรีความมั่นคง เร่งการสืบสวนการปกครองของไทยในสี่จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ และให้มีการออกเสียงประชามติ แต่ปรากฏว่าไม่ได้รับการแก้
ปัญหาจากสหประชาชาติแต่อย่างใด จากการร้องทุกข์ไปยังสหประชาชาตินั้น เมื่อ
นายกรัฐมนตรีไทยถูกถามถึงเรื่องนี้ นายกรัฐมนตรี (นายควง อภัยวงศ์)
เพียงแต่หัวเราะและกล่าวว่า "คุณคิดว่าทำกันได้หรือ สี่จังหวัดนั้นไม่ได้อยู่ใน

¹ สมาคมชาวมลายูแห่งปัตตานีใหญ่ (Cabongan Melayu Pattani
Raya - GAMPAR) เป็นสมาคมของผู้นักยชาวไทยอิสลามที่ก่อตั้งขึ้นโดยมีสำนักงาน
ใหญ่อยู่ที่กลันตัน ไทรบุรี สิงคโปร์ และบีนัง เพื่อจุดประสงค์ 1) รวมคนมาลาโย
ทางใต้ของไทยและลูกหลานของคนเหล่านี้ที่อยู่ในมาลาโย 2) จัดให้มีการติดต่อกับญาติ
พี่น้องในเมืองไทย รวมทั้งปรับปรุงมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ของมุสลิมในเมืองไทย
3) เพื่อร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 4) เพื่อฟื้นฟูการศึกษาและวัฒนธรรมมาลาโย
ในสี่จังหวัดภาคใต้ของไทย.

อารักขา แต่เป็นหัวเมืองของไทยเองแท้ ๆ ประชาชนทุกคนยอมรับว่าตนเองเป็นคนไทย เมื่อเป็นเช่นนี้จะไปหวังให้สหประชาชาติทำอะไรได้" ¹

หลังจากวันที่ 8 เมษายน 2491 จอมพล ป.พิบูลสงครามเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง และได้ใช้นโยบายผ่อนปรนกับไทยมุสลิมมากขึ้น เพราะหนังสือพิมพ์ของประเทศเพื่อนบ้านยังโจมตีนโยบายของไทยต่อมุสลิมมากยิ่งขึ้น รวมทั้งวิพากษ์วิจารณ์การอพยพของไทยมุสลิมไปยังมาลายาหลังการเกิดขบถกูชงยอ จอมพล ป. จึงแถลงให้ทราบถึงการใช้นโยบายใหม่ แต่หนังสือพิมพ์มาลายาบางฉบับไม่เชื่อว่ารัฐบาลไทยทำจริง สำนักงาน GAMPAR กล่าวหานายกรัฐมนตรีว่า "นายกรัฐมนตรีไทยเข้าใจผิดในข้อเรียกร้องของชาวมลายูที่เขาต้องการสิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเอง (Self-determination) ต้องการอำนาจอธิปไตยของชาวมลายูในสี่จังหวัดภาคใต้" ²

แต่อย่างไรก็ตามในทหระณะของขาราชการมาลายูและรัฐบาลอังกฤษไม่ประสงค์จะให้มีการกระทำใด ๆ อันนำไปสู่การกระทบกระเทือนสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างไทยกับมาลายู เพราะอังกฤษและมาลายาต้องพึ่งชาวจากไทยเพื่อเลี้ยงคนมาลายู ตลอดจนต้องการความช่วยเหลือจากไทยในการปราบปรามโจรจีนคอมมิวนิสต์ตามบริเวณพรมแดนไทย-มาเลย์ ดังนั้นทางการมาลายาจึงยืนยันกับฝ่ายไทยว่ามาลายามีได้ให้การสนับสนุนขบวนการแบ่งแยกดินแดนแต่อย่างใด จะเห็นได้จากหลังจากการจับกุมหะยีสุทรง ข้าราชการชั้นสูงผู้หนึ่งของอังกฤษได้เรียกนายทงกูมะฮะยิดคินเข้าพบที่กัวลาลัมเปอร์ แล้วเตือนว่า ไม่ควรเข้ายุ่งเกี่ยวกับกรณีใด ๆ ในเมืองไทย

¹ อ้างถึงใน สยามนิกร ฉบับวันที่ 23 มกราคม 2491.

² Quoted in Singapore Free Press, November 23, 1948.

เมื่อกลุ่มชาตินิยมมาลายูไม่ได้รับความสนับสนุนจากอังกฤษและมาลายู จึงหันไปขอความช่วยเหลือจากกลุ่มอิทธิพลอื่น เช่น พรรคการเมืองทั้งในมาลายูเอง และในลอนดอน และยิ่งกว่านั้นทางขบวนการแบ่งแยกดินแดนยังได้เรียกร้องขอความช่วยเหลือจากประเทศมุสลิมต่าง ๆ เป็นต้นว่า ปากีสถาน ประเทศกลุ่มอาหรับ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย¹ อินเดียนและพม่า แต่ประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวไม่ให้การสนับสนุนอย่างนอกหน้า มีบางประเทศที่ให้การสนับสนุนค้ำถัดใจเท่านั้น แต่หลังจากการตายของตงกู มะโฮยิดกินแล้ว เหตุการณ์ทางการเมืองภายนอกประเทศที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ดูเหมือนจะลดความรุนแรงลงบ้าง

การสนับสนุนขบวนการแบ่งแยกดินแดน จากภายนอกได้รุนแรงขึ้นอีก ในปี พ.ศ. 2504 ใคมีนักรการเมืองในมาเลเซียยื่นคำร้องไปยังสหประชาชาติ โดยขอแยกดินแดนจังหวัดภาคใต้ไปผนวกกับมาเลเซีย หรือไม่ก็ตั้งเป็นรัฐอิสระ² โดยขอให้มีการออกเสียงประชามติและยังมีพรรคราษฎร์ (Raayat Party) กับสมาชิกหัวรุนแรงในพรรคสหชาตินิยมมาเลย์ (United Malay Nationalist Organization - UMNO) เรียกร้องให้ผนวกบริเวณจังหวัดเข้ากับมาเลเซียถึงกับเคยยื่นข้อเสนอกับรัฐบาลมาเลเซีย แต่ตงกู อับดุลราห์มาน นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นไม่เห็นด้วย³

¹ ตงกู มะโฮยิดกิน เคยพบปะกับประธานาธิบดีซูการ์โนในชวา ซึ่งได้รับความสนใจจากอินโดนีเซียมาก แต่ผู้นำอินโดนีเซียยังคงสงวนท่าทีอยู่.

² สงคราม ชินภิบาล, "การผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้," หน้า 59.

³ เรื่องเดียวกัน.

นอกจากนี้ยังมีพรรคฝ่ายค้านที่สำคัญในมาเลเซียอีกพรรคหนึ่งคือพรรคแพนมาลายันอิสลามิก (Pan Malayan Islamic Party - PMIP) หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าพรรคปาส (PAS) พรรคนี้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในรัฐกลันตันมากที่สุด และมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของประชาชนในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมากด้วย พรรคนี้ประกอบด้วยผู้ที่มีพื้นฐานทางศาสนาอิสลามและชาตินิยมสูง ไม่ต้องการให้ชนชาติอื่นมาปกครองชาวไทยมุสลิม นอกจากชาวมลายูที่นับถือศาสนาอิสลามเท่านั้น หัวหน้าพรรคคือ คาโต๊ะ หะยีโมฮัมเหม็ด อัสรี บิน หะยี มูคา (โมฮัมเหม็ด อัสรี)

พรรคปาสมีบทบาทในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยิ่ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2498 โดยคอยยุยงชาวไทยมุสลิมให้เกิดชาตินิยมมาลายูและให้ความช่วยเหลือขบวนการแบ่งแยกดินแดน โดยการฝึกอบรม ทั้งที่ส่งคนเข้ามาฝึกในประเทศไทย และรับคนจากประเทศไทยไปฝึกที่รัฐกลันตัน ได้ช่วยจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ ตลอดจนจัดส่งอาวุธกระสุน แก่กลุ่มต่าง ๆ¹ การดำเนินงานของพรรคปาสเป็นไปอย่างลับ ๆ รัฐบาลมาเลเซียมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วย

นายโมฮัมเหม็ด อัสรี มีนโยบายสนับสนุนขบวนการแบ่งแยกดินแดนอย่างเปิดเผยตลอดมา เช่นขณะที่เขาคำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงที่ดินของมาเลเซีย เขาได้จัดตั้งนิคมเพื่อจัดสรรที่ดินใกล้ชายแดนไทย ยอมให้ชาวไทยมุสลิมเข้าไปตั้งถิ่นฐานประกอบอาชีพ เมื่อทำประโยชน์ครบ 3 ปี จะได้สัญชาติมาเลเซีย

¹ กัมปนาท จินตวิโรจน์, ขบวนการแบ่งแยกดินแดนภาคใต้, หน้า 193-

จึงทำให้ชาวไทยมุสลิมบางคนมี 2 สัญชาติ แล้วสามารถหลบหนีเข้าไปอาศัยใน มาเลเซียได้หลังจากเข้ามาปฏิบัติการในประเทศไทย นอกจากนี้ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2517 นายโมฮัมหมัด อัสรี ได้ให้สัมภาษณ์แก่นักหนังสือพิมพ์ว่า "จะให้การสนับสนุนขบวนการแบ่งแยกดินแดนในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างเต็มที่ เพราะเป็นการเรียกร้องของมุสลิมจำนวนแสน เพื่อความเป็นเอกราชซึ่งเป็นสิ่งถูกต้อง และเป็นผลดีแก่สันติภาพของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" ¹

จากคำพูดของนายโมฮัมหมัด อัสรี ซึ่งดำรงตำแหน่งถึงรัฐมนตรีนั้น ได้กระทบกระเทือนความรู้สึกของคนไทยทั้งชาติ บรรดาสื่อมวลชนภายในประเทศ ได้พากันโจมตีและคัดค้านคำกล่าวของเขาอย่างรุนแรง ² ถึงกับรัฐบาลมาเลเซีย ต้องแสดงความเสียใจอย่างมากต่อนายกรัฐมนตรีไทย และมาเลเซียต้องแถลง ยืนยันนโยบายมาตลอดว่า เรื่องสี่จังหวัดภาคใต้เป็นเรื่องภายในของไทย

การให้การสนับสนุนขบวนการแบ่งแยกดินแดนจากต่างประเทศที่น่าสนใจ อีกรายหนึ่งคือ กรณีกักตุนพิญาน่าดิเบีย ได้ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ ขบวนการแบ่งแยกดินแดน 15 ล้านบาท ข่าวนี้อัฒิพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ใหม่ออกใน

¹ ประชาธิปไตย (5 มิถุนายน 2517) : 1, 12., ชัยภักดิ์ บุรุษพันธ์, ไทยมุสลิม, หน้า 189.

² ครั้งนี้ไม่ใช่ครั้งแรกที่นายโมฮัมหมัด อัสรี กล่าวสนับสนุนขบวนการแบ่งแยกดินแดน เขาเคยให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์มุสลิมที่กรุงลอนดอน เมื่อเดือนมิถุนายน 2513 ว่าเขาให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านกำลังใจและวัสดุอุปกรณ์แก่มุสลิมไทย เพื่อให้เป็นอิสระจากจักรวรรดิ นิยมไทยที่พยายามทำทุกอย่างให้คนมาลาญเป็นคนไทยและเป็นชาวพุทธ., ดู ชัยภักดิ์ บุรุษพันธ์, ไทยมุสลิม, หน้า 286 - 287.

กรุงลอนดอน เมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2517 ¹

นอกจากนี้ยังมีการให้การสนับสนุนขบวนการแบ่งแยกดินแดนทางศาสนา ก้าวล้ำที่สำคัญอีกกรณีหนึ่งคือ การที่หนังสือพิมพ์ของพรรคฝ่ายค้านชื่ออูตูซันมาลาญ ลงข่าวในเชิงเป็นปฏิปักษ์กับรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการปกครองในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเห็นอกเห็นใจชาวไทยมุสลิม เช่น ฉบับวันที่ 8 พฤษภาคม 2518 ได้ลงข่าวว่า นายอมาลุดดีน กาลุด สมาชิกวุฒิสภามาลาญ สังกัดพรรคแพนมาลาญอันอิสลามิก ได้เรียกร้องให้รัฐบาลมาเลเซียผนวกสี่จังหวัดภาคใต้เข้ากับมาเลเซีย โดยกล่าวว่าคนมาลาญในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยไม่สมัครใจอยู่ภายใต้การปกครองของไทย เพราะถูกทอดทิ้งให้เผชิญกับความอดอยากและโรคการศึกษา

พรรคการเมืองฝ่ายค้านคงกล่าวยังมีอิทธิพลเหนือหมู่นักศึกษาหัวรุนแรงบางกลุ่มอีกด้วย ดังจะเห็นได้จาก การสนับสนุนทางการเงินให้จัดพิมพ์วารสารชื่อ "เสียงนิสิต" (Suara Siswa) ในวารสารนี้ได้โจมตีรัฐบาลไทยว่า ทำการกดขี่ข่มเหงมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และขอความบางตอนยังกล่าวสนับสนุนขบวนการแบ่งแยกดินแดนด้วย แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลมาเลเซียก็ได้หาทางระงับความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลไทย จะเห็นว่ารัฐบาลมาเลเซียได้สั่งห้ามมิให้วารสารเสียงนิสิต และโคลงโหม่นักศึกษาที่ก่อความวุ่นวายอย่างเฉียบขาด และเคยสั่งห้ามจำหน่ายหนังสือภาษาอังกฤษฉบับหนึ่งชื่อ มุสลิมเชื้อสายมาเลย์ในภาคใต้ของไทย เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2514 อีกด้วย

นอกจากนี้สถานมุสลิมโลกก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับควาย เช่น ในระยะเวลาเดียวกับที่นายโมฮัมเหม็ด อัสรี กล่าวถ้อยคำแทรกแซงกิจการภายในของไทยนั้น ทาง

¹ เรื่องเดียวกัน.

สภามุสลิมโลกในกรุงเบรุต ประเทศเลบานอน ได้ส่งบันทึกกล่าวหารัฐบาลไทย ไปยังผู้แทนมุสลิม 35 ประเทศที่เข้าร่วมประชุมระดับรัฐมนตรีต่างประเทศ ครั้งที่ 5 ณ กรุงกัวดาลคาปูร์ ในเดือนมิถุนายน 2517 ว่า "เอกลักษณ์มุสลิม ใน 3 จังหวัดภาคใต้ของไทยถูกทำลาย จึงเป็นเหตุให้มุสลิมเหล่านั้นต้องการ ปกครองตนเอง" แต่เป็นที่ที่ประชุมไม่ได้ให้ความสนใจ กลับพิจารณาจากกฎหมายมุสลิม ในฟิลิปปินส์แทน เข้าใจว่าประเทศที่มีบทบาทอย่างยิ่งมิให้มีการพิจารณาปัญหาไทย มุสลิมครั้งนี้คือประเทศมาเลเซีย เพราะมาเลเซียต้องการความร่วมมือจากไทย ในนโยบายปราบปรามคอมมิวนิสต์บริเวณพรมแดน

ปัจจุบันสภาพการเมืองภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสลับซับซ้อนและมีแนวโน้มที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหาระหว่างประเทศได้ง่าย กว่าสมัยก่อน เพราะชาติมุสลิมต่าง ๆ หลายชาติให้ความสนใจเพิ่มขึ้น เช่น ประเทศในกลุ่มสภามุสลิมโลก มาเลเซีย อินโดนีเซีย ตลอดจนกลุ่มพรรคการเมือง บางกลุ่มในมาเลเซีย และจากคำกล่าวของนายโมฮัมเหม็ด อัสรี ที่ว่าการ สนับสนุนขบวนการแบ่งแยกดินแดนเป็นผลดีต่อสันติภาพและความมั่นคงของเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ก็ถือว่า เป็นความพยายามนำเอาปัญหาภายในของไทยไปสู่ปัญหา ระหว่างประเทศเช่นเดียวกัน หากวันใดพรรคปาสมีโอกาสเป็นรัฐบาลแล้ว การ กระทำบางอย่างอาจเป็นโทษต่อรัฐบาลไทยก็ได้.